

AARHUS
KOMMUNE

BUDGETFORLIG

2024 - 2027

AARHUS, DEN 22. SEPTEMBER 2023

SOCIALOMRÅDET	7
DET SPECIALISEREDE SOCIALOMRÅDE	7
NEDBRINGELSE AF HJEMLØSHED	7
VÆRESTEDET	8
BEKÆMPELSE AF OPIOIDMISBRUG.....	8
STYRKET FOKUS PÅ BORGERE MED AUTISME	9
GALLOHUSET	9
SAFE HOUSE	9
BOLIGER TIL UDSATTE UNGE OG VOKSNE.....	9
EFTERVÆRN.....	10
BØRN OG UNGE, HERUNDER UNGES MENTALE SUNDHED	10
FLERE BØRN OG UNGE MED SPECIALPÆDAGOGISKE BEHOV	10
MERE KAPACITET TIL SPECIALSKOLEELEVER	11
ÆNDREDE SERVICEREGLER FOR KØRSEL.....	11
INDSATSER SOM STYRKER BØRN OG UNGES TRIVSEL	12
BØRNELIV MED NATUR OG UDELIV	13
ADMINISTRATIV BETJENING AF DAGTILBUD, SKOLER OG UNGI AARHUS.....	14
ANALYSE AF MINIMUMSNORMERINGER PÅ DAGTILBUDSOMRÅDET	14
UNGETILBUD PÅ AMTSSYGGEHUSET	14
BLANDEDE BYDELE OG INTEGRATION SAMT BÆREDYGTIG VÆKST	15
OPGANG TIL OPGANG	15
UDVIKLINGEN I TILST	16
TRYGHEDSVAGTER OG VÆGTERE	16
FÆLLES FRONT MOD KRIMINALITET OG BANDER I AARHUS KOMMUNE.....	17
HIGH FIVE	17
KULTUR OG FRITID, HERUNDER DEN DEMOKRATISKE SAMTALE	18
KONGELUNDEN.....	18
LGBT+ HANDLINGSPLAN.....	19
MUSEUM OVARTACI.....	19
TEATER KATAPULT.....	19
FAMILIEBAD I GELLERUP.....	20
GALLERI IMAGE	20
FRITIDSAKTIVITETER TIL GRØNLANDSKE STUDERENDE.....	20
PULJEN TIL UNG KUNST OG KULTUR (PUKK)	21
INDSATSTEAM - KONTROL FOR SOCIAL DUMPING	21
VEJLBY STADION	21
ANALYSE AF BEHOV FOR IDRÆTS- OG OUTDOORFACILITETER.....	22
REKRUTTERING OG KOMPETENCE	FEJL! BOGMÆRKE ER IKKE DEFINERET.
ALLE SKAL HAVE FODFÆSTE PÅ ARBEJDSMARKEDET	22
REKRUTTERINGSPULJE.....	23
STRATEGI FOR INTERNATIONAL ARBEJDSKRAFT	23

KUNSTIG INTELLIGENS OG DIGITAL TRANSFORMATION.....	23
CYBERSIKKERHED	24
HPX.....	24
UNGES VALG AF ERHVERVSUDDANNELSE	25
UNDERSKUDSGARANTI FOR DEN INTERNATIONALE VUGGESTUE.....	25
THE LINK	26
VILDE PROBLEMER – UNDERSTØTTELSE AF PRØVEHANDLING	26
SUNDHED IND I ALT.....	26
DET GODE ÆLDRELIV.....	26
AKTIVITETER PÅ PLEJECENTRE	27
REHABILITERING OG REKRUTTERING.....	27
FRISÆTTELSE AF PLEJEHJEM.....	27
VISITATION AF HJÆLPEMIDLER	28
FRIPLEJEHJEM OG SENIORBOFÆLLESSKABER.....	28
FREMTIDENS FOLKEHUSE.....	29
PÅRØRENDE OG CIVILSAMFUND GIVER BEDRE OMSORG	29
REMINISCENS.....	29
SELVSTYRENDE TEAMS.....	30
NØDKALD	30
SUNDHEDSFONDEN.....	31
VELFÆRDSTEKNOLOGIENS HUS	31
OFFENTLIGT-PRIVAT SAMARBEJDE – ADVISORY BOARD	32
IDRÆTS- OG SUNDHEDSTÅRNET VED DGI-HUSET	32
UDVIDELSE AF TANDPLEJENS MÅLGRUPPE	32
GODE SØVNVANER.....	33
GODE DIGITALE VANER	33
ET SEXET AARHUS	33
JULEMAD I FOLKEHUSENE	33
BEDRE UDNYTTELSE AF HALLER OG SVØMMEHALLER	34
KLIMA OG BÆREDYGTIGHED	34
NY KLIMAHANDLINGSPLAN - EN STÆRKERE VEJ TIL CO ₂ -NEUTRALITET I 2030	35
NY GRØN MOBILITETSPLAN.....	35
GRØN PARKERINGSPOLITIK	36
NY KLIMAØKONOMISK TILGANG	36
MÅLRETNING AF KLIMAMIDLERNES	37
FREMTIDENS GRØNNE ENERGI- OG VARMESYSTEM	38
KLIMATILPASNING.....	38
KLIMAVENLIGT BYGGERI OG ANLÆG	38
INTERNATIONALT GRØNT SAMARBEJDE MED BYENS VIRKSOMHEDER	39
AARHUS KOMMUNE SKAL VÆRE EN KLIMAVENLIG ARBEJDSPLADS.....	39
KOMPENSERENDE KLIMAHANDLINGER	39

GENOPRETNING AF ØKONOMIEN I DEN KOLLEKTIVE TRAFIK	40
VIDEOOVERVÅGNING AF LETBANESTATIONER.....	41
SIGNALANLÆG I TRIGE.....	41
UDVIKLINGSPLAN FOR ØSTJYLLANDS BRANDVÆSEN	41
GRUNDTVANDSSIKRING OG JORDFOND.....	42
HAVSAMARBEJDET OM AARHUSBUGTEN	42
BYPARKER OG BYRUM.....	43
KUNST OG KULTUR I BYENS RUM.....	44
BRO MELLEM DOKK1 OG BALTICAGADE	44
EN REN OG GRØN BY	44
SAMLING AF EJENDOMSOMRÅDET	44
GRUNDSALG.....	45
ØKONOMI OG FINANSIERING	45
ANLÆGSSTYRING	45
ANLÆGSUDGIFTER I 2025.....	46
SELVBUDGETTERING	46
ADMINISTRATIVE BESPARELSER.....	47
SERVICE- OG ANLÆGSRAMME	47
FINANSIERING OG BEVILLINGER	47
DELTAGELSE I BUDGETAFTALEN	48

DE VILDE PROBLEMER

DEN DEMOKRATISKE SAMTALE

REKRUTTERING OG KOMPETENCER

UNGES MENTALE SUNDHED

SUNDHED IND I ALT

**BLANDEDE BYDELE OG INTEGRATION SAMT BÆ-
REDYGTIG VÆKST**

KLIMA OG BÆREDYGTIGHED

Tre overordnede temaer har især præget dette års budgetforhandlinger. For det første har der været behov for at tilføre ekstra penge til nogle af de mest udsatte og sårbare borgere i Aarhus Kommune. Aarhus Kommune skal være en by, hvor vi i fællesskab hjælper dem, der har brug for det, og derfor har det været naturligt for forligsparterne at prioritere den borger-nære velfærd højt i dette års budgetforlig. For det andet genbekræfter forligsparterne med dette års forlig, at Aarhus fortsat er en by, der tager et medansvar for den globale klimakrise ved at reducere CO₂-udledningen, og ved at blive CO₂-neutral i 2030. Siden 2008 har Aarhus reduceret udledningen fra 2,8 mio. tons CO₂ til 1,2 mio. tons CO₂ (2022), men hvis vi skal helt i mål, er der behov for en mere målrettet indsats frem mod 2030. Derfor indeholder dette års budgetforlig en omprioritering af eksisterede klimamidler, der i højere grad målrettes mod indsatser, der giver størst mulig CO₂-reduktion pr. investeret krone. For det tredje er der som en del af budgetaftalen fundet midler til at adressere et udgiftspres på den kollektive trafik og beredskabet (Østjyllands Brandvæsen).

Det økonomiske bagtæppe for dette års budgetforlig er stramme nationale rammer for det samlede kommunale forbrug. Det gælder både for drift og anlæg. I lighed med alle landets kommuner, påvirkes Aarhus Kommunes samlede økonomi også negativt af prioriteringer på Christiansborg. Blandt de større regninger er for det første, manglende kompensation af kommunerne for den ekstraordinært høje prisudvikling i 2022, som reelt medfører en permanent reduktion i kommunernes serviceramme på op mod 1,9 mia. kr. eller mere fra 2024 og frem. Dertil kommer regeringens beslutning om at gennemføre mærkbare administrative besparelser i kommunerne på 700 mio. kr. i 2024 stigende til 2,1 mia. kr. frem mod 2030, samt beslutningen om at finansiere Arne-pensionen via besparelser på jobcentrene på i alt 1,1 mia. kr. fra 2024 og frem.

Til trods for stramme økonomiske rammer, ønsker forligsparterne fortsat, at der arbejdes videre med (og investeres i løsning af) vilde problemer. De vilde problemer sammenfatter på mange måder vor tids store udfordringer. Det er samfundsproblemer, som vi for længst har erkendt og forsøgt at løse. Men de er fortsat uløste, og ser vi blot få år frem, står de i vejen for, at både nuværende og fremtidige generationer kan opleve det solide og bæredygtige velfærdssamfund, vi kender.

Aarhus' arbejde med ikke bare ét, men flere vilde problemer på én gang afslører, at problemerne hænger sammen. Det har ført til en eksplicit erkendelse af, at vi som kommune ikke kan løse dem alene, men ikke desto mindre må se os selv som en nødvendig del af svaret – i samarbejde med borgere, virksomheder, civilsamfund og andre offentlige institutioner. Modet til at tage livtag med flere vilde problemer på én gang giver mulighed for at tage fat om de bagvedliggende mekanismer, der driver, vedligeholder og forstærker de vilde problemer. De vilde problemer har af samme grund været en vigtig drivkraft i arbejdet med Budget 2024.

SOCIALOMRÅDET

Det specialiserede socialområde

Flere og flere aarhusianere har brug for hjælp og støtte. Det er mennesker med handicap eller psykiske udfordringer. Mennesker med ønsker og drømme om et mere selvstændigt liv, men som i stigende grad oplever komplekse udfordringer i deres hverdag og liv generelt. Når flere aarhusianere med mere komplekse problemstillinger banker på døren, står Aarhus Kommune klar med en hjælpende hånd. På socialområdet har det medført et markant pres på økonomien de seneste år – endda med stadig større styrke end hidtil.

Forligsparterne er enige om at tage fælles ansvar ved at prioritere et løft af socialområdets ramme på 30 mio. kr. årligt fra 2024, så aarhusianerne stadig kan få den nødvendige hjælp og støtte, når behovet opstår.

Forligsparterne vil fortsætte og skærpe implementeringen af Udviklings- og Omstillingsplanen, og herunder have styrket fokus på at give borgerne mulighed for at bo tæt på deres familie og netværk ved, at Aarhus Kommune stiller flere interne tilbud til rådighed for borgerne. Som forberedelse til Budget 2025 anmodes Sociale Forhold og Beskæftigelse i samarbejde med Aarhus Ejendomme og Borgmesterens Afdeling om at udarbejde en status på arbejdet med at etablere nære pladser, samt at analysere den fremtidige udbygning på området, herunder vægtningen mellem servicelovsboliger og almene boliger samt økonomien i hjemtagningen med henblik på at understøtte byrådets ambition om, at 80 % af aarhusianere med behov for døgntilbud senest fra 2035 skal bo i Aarhus Kommunes egne tilbud. Resultaterne af analysen vedlægges Magistratens budgetforslag for 2025, så det i forbindelse med budget 2025 kan drøftes, om der er behov for etablering af pladser i nærområdet, og hvordan dette i givet fald kan bidrage til at skabe en bedre økonomisk balance på socialområdet.

Nedbringelse af hjemløshed

For mange aarhusianere lever stadig et udsat liv i hjemløshed, trods ønsket om et liv i egen bolig. De medborgere, der i dag lever i hjemløshed eller er i risiko for at blive hjemløse, skal kunne få en bolig, modtage støtte og have adgang til fællesskabet i Aarhus. Sociale Forhold og Beskæftigelse arbejder ud fra "Housing First på tre ben", hvor borgere i hjemløshed på samme tid tilbydes egen bolig, social støtte og en beskæftigelsesrettet indsats. Ny lovgivning giver muligheder for at videreudvikle og opskalere disse virkningsfulde Housing First-indsatser.

Forligsparterne er enige om at prioritere 5 mio. kr. årligt til at understøtte omstillingen af hjemløseområdet, herunder udviklingen af individuelt tilrettelagte pakkeforløb. Finansieringen hertil findes ved at fremrykke omlægningen af nuværende kapacitet på forsorgsområdet. Dette sker med inddragelse af Udsatterådet, SAND, medarbejdere og eksterne samarbejdspartnere, etc. Dertil vil Sociale Forhold og Beskæftigelse have særligt fokus på, hvilken indsats, der er behov for i forhold til hjemløse borgere med anden etnisk baggrund end dansk, der fylder mere i hjemløsestatistikkerne. Forligsparterne er også enige om, at der i Aarhus skal være fokus på, at hjemløse med anden etnisk herkomst end dansk hurtigere rejser til hjemlandet, hvis det ikke er lykket dem at finde et job. Hjælpen til borgerne afhænger af den enkeltes opholdsgrundlag. EU-borgere kan være arbejdssøgende i op til 6 måneder i henhold til EU-reglerne, hvorefter Sociale Forhold og Beskæftigelse kan bistå med hjemreisen.

Der afsættes desuden 400.000 kr. i 2024 samt 1,6 mio. kr. i 2025 til midlertidig videreførelse af de to sociale effektinvesteringer i Housing First projekter – Havnen samt Hjem, Job og Helhed. Herefter ønsker forligsparterne præsenteret en model for permanentgørelse, hvis resultaterne lever op til de forudsatte mål.

Værestedet

Vores socialt udsatte medborgere har brug for sociale fællesskaber og et fristed, der tilbyder ro, et måltid mad og en lettilgængelig indgang til sociale indsatser. Der er brug for nyetablering af Værestedet i Sydhavnen. Forligsparterne er derfor enige om, at de 8 mio. kr. reserveret ved budget 2020 til grundkøb til sociale tilbud på Trekantsgrunden i Sydhavnen anvendes. Værestedet er kommunalt drevet, men udmøntningen af midlerne forudsætter, at der kan findes fondsfinansiering/private bidragsydere, så den samlede anlægsfinansiering opnås. Etableringen af et nyt værested på Sydhavnen vil ske i dialog med relevante aktører på området, herunder SAND og Udsatterådet. Arealreservationen på Trekantsgrunden tilbageføres til byudviklingen af Sydhavns kvarteret.

Herudover er forligsparterne enige om at afsætte 150.000 kr. årligt til varm mad til brugerne af Værestedet. Midlerne kan bruges i samarbejde med civilsamfundsaktører, så det sikres at der er et varmt måltid mad, og frigør samtidig tid hos det pædagogiske personale til samtaler, omsorg og støtte til Værestedets brugere.

Bekæmpelse af opioidmisbrug

Opioidmisbrug blandt de unge i Aarhus er et stigende problem, der skal sættes ind overfor nu. Forligsparterne vil derfor etablere en udvidet og specialiseret behandlingsindsats i Rusmiddelcenteret for unge mellem 18-30 år med opioidafhængighed. Herudover styrkes den generelle indsats og en mere fleksibel indsats til de mest udsatte borgere over 18 år med opioidmisbrug, så rusmiddelindsatsen i højere grad tilpasses den enkelte borger. Forligsparterne afsætter 1 mio. kr. årligt hertil. Herudover afsøger Sociale Forhold og Beskæftigelse og

Sundhed og Omsorg muligheden for at styrke den forebyggende indsats målrettet unge i samarbejde med eksterne parter herunder nattelivet - som led i at bremse stigningen i antal unge, som udvikler et misbrug af illegale stoffer - herunder opioider.

Styrket fokus på borgere med autisme

Der har de seneste år været en stor stigning i antallet af borgerne med autisme, som har brug for støtte. Der er derfor behov for at styrke og udvikle inkluderende bolig-, uddannelses- og jobindsatser for disse borgere blandt andet med henblik på at øge borgernes trivsel og livsmestring. I forlængelse heraf kan det på længere sigt også være relevant at understøtte borgernes muligheder for job, uddannelse og egen bolig. Forligsparterne ønsker, at Sociale Forhold og Beskæftigelse afdækker mulighederne for at udbygge de interne botilbud til målgruppen, herunder mulighederne for finansiering via statslige midler.

Forligsparterne ønsker, at Sociale Forhold og Beskæftigelse styrker inddragelsen af civilsamfundet og de frivillige organisationer i løsningen, så de kan bidrage til at bygge bro mellem den enkelte borger og arbejds- og fritidsfællesskaber.

Gallohuset

Gallohusets Kriserådgivning er et privat værested for udsatte og psykisk sårbare voksne, som yder en god indsats for en gruppe borgere i Aarhus, som kan have svært ved at indgå i andre fællesskaber. På den baggrund ønsker forligsparterne at fortsætte den kommunale støtte til Gallohuset med 200.000 kr. årligt i perioden 2024-2027, men hvor der afsøges muligheder for, at der kan findes fondsfinansiering/private bidragsydere til at videreføre finansieringen efter 2027.

Safe House

Aarhus skal være en tryk by – også for unge mennesker i nattelivet. Med inspiration fra Aalborg Kommune er forligsparterne enige om, at Sociale Forhold og Beskæftigelse i samarbejde med relevante afdelinger i kommunen, frivillige foreninger, restauratørnetværket samt andre aktører i nattelivet skal undersøge, om der kan oprettes et frivilligt drevet Safe House i Aarhus. Som en del heraf skal mulige placeringer afdækkes. Da bylivet i Aarhus er spredt over et stort areal, kan der være behov for at tænke i alternative løsninger fx en busløsning.

Boliger til udsatte unge og voksne

Som et led i at imødekomme behovet for boliger til aarhusianske unge og voksne med handicap, psykiske udfordringer eller udfordringer med hjemløshed og/eller misbrug, er forligsparterne enige om, at Sociale Forhold og Beskæftigelse overtager 2 opgange med 41 ældreboliger fra Sundhed og Omsorg på Skovvangsvej og P. P. Ørumsgade. Det drejer sig om boliger, som har været planlagt frasolgt grundet tomgang, men som nu i stedet bliver til nye

hjem for yngre medborgere end hidtil, men fortsat for borgere med behov for støtte i dagligdagen, fx kan udvalgte boliger fremadrettet anvendes som skæve boliger.

Det er aftalt, at overdragelse og ombygning primært finansieres af anlægsmidler og -puljer fra Sociale Forhold og Beskæftigelse, mens der mellemfinansieres 10 mio. kr. i Sociale Forhold og Beskæftigelse, der senere kan ansøge om endelig finansiering i Samlokaliseringspuljen. Endeligt relaterer 14,3 mio. kr. sig til opsamlede midler grundet senere opstart af Udsatteplejehjem end forventet i Budget 2021.

Efterværn

Fra den unge er 15 år, begynder Sociale Forhold og Beskæftigelse i samarbejde med den unge at planlægge overgangen til voksenlivet. Der tages senest stilling til efterværn, når den unge anbragte er fyldt 17½ år. Nogle unge, der er eller har været anbragte, er så systemtrætte, at de takker nej til efterværn. Andre unge har udfordringer, der kalder på andre typer af indsatser.

Det er forligsparternes ambition at sikre et godt efterværn - også for de anbragte unge, som i dag vælger efterværn fra. Derfor skal Sociale Forhold og Beskæftigelse i samarbejde med relevante parter identificere, hvordan denne målgruppe kan tilgodeses af andre indsatser end de nuværende med udgangspunkt i de unges håb og drømme. Denne vurdering fremlægges inden sommeren 2024 med henblik på at indgå i budget 2025.

BØRN OG UNGE, HERUNDER UNGES MENTALE SUNDHED UNGES MENTALE SUNDHED

Flere børn og unge med specialpædagogiske behov

Ligesom på landsplan er der i Aarhus Kommune en stigning i antallet af børn med behov for specialundervisning. De stigende behov for specialundervisning udfordrer skolerne, og en stor del af udgifterne til specialklasseelever finansieres derfor af skolernes budget til almenområdet og lokale støtteindsatser. I Aarhus er udgiftspresset vokset på skolerne, og siden 2022 forventes der i 2024 at være mere end en fordobling af skolernes underskud i forhold til finansieringen af specialundervisning. Det betyder, at budgettet til at arbejde tidligt, forebyggende og understøtte alle børns deltagelsesmuligheder forringes, og skolernes mulighed for at arbejde med indsatserne i bredere børnefællesskaber og PPR begrænses. Der blev i budget 2023-2026 afsat 55 mio. kr. årligt til bredere børnefællesskaber, men det må forventes at tage nogle år, før den fulde effekt kan ses, og væksten i antallet af børn, som har behov for et specialpædagogisk tilbud vil aftage.

Det er ikke kun blandt skoleeleverne, at der opleves mistroivsel i de almene tilbud. I Aarhus Kommune er der en stigning i antallet af børn i dagtilbud, som har brug for et specialiseret tilbud. Børns udfordringer ses tidligere, allerede i dagtilbuddene, og udfordringerne har ofte en høj grad af kompleksitet. Disse udfordringer følger børnene ind i skolen og væksten i børn med udfordringer fortsætter igennem skoletiden. Heri ligger også, at dagtilbuddenes muligheder for at lykkes med mere specialiserede/Nest-lignende tilbud i de almindelige dagtilbud udfordres.

Forligsparterne er derfor enige om, at der afsættes 42 mio. kr. årligt fra 2024 til folkeskolerne og til børn med behov for ekstra støtte i dagtilbuddene. Midlerne fordeles med 24 mio. kr. til skolerne og 18 mio. kr. til dagtilbud m.v.

Mere kapacitet til specialskoleelever

Der er behov for at udvide kapaciteten for specialskolerne på både kort og længere sigt. Forligsparterne er enige om, at der afsættes 6 mio. kr. i 2024 til ombygning af Kolt Skole til 80 elever fra Langagerskolen, og at der afsættes 3 mio. kr. i 2025 og 1 mio. kr. i 2026 og 2027 til ekstra kapacitet ved Stensagerskolen. Der afsættes desuden 700.000 kr. i 2024 og herefter 1 mio. kr. årligt til bygningsdrift i Aarhus Ejendomme.

Forligsparterne ønsker samtidig, at behovet for kapacitetsudvidelser på længere sigt afdækkes, og at Børn og Unge og Aarhus Ejendomme derfor forbereder et beslutningsgrundlag forud for budgetforhandlingerne om budget 2025. Forligsparterne er enige om at fastholde indtægtskravet ved et eventuelt frasalg af Kolt Skole på 35,5 mio. kr. Indtægtskravet flyttes til 2025. Inden der tages endeligt stilling til et eventuelt frasalg af skolen i forbindelse med budget 2025, anmodes Børn og Unge i foråret 2024 om dels at udarbejde en analyse af det fremadrettede behov for specialskolepladser i Aarhus Kommune, dels at vurdere om Kolt Skole også på længere sigt skal bruges til at imødegå det forventede kapacitetsbehov på området.

Ændrede serviceregler for kørsel

Bevilling af kørsel i Børn og Unge sker fremover efter ændrede serviceregler. Den konkrete implementering for eksisterende bevillinger vil blive indført over de kommende måneder under hensyn til varslingsfrister, partshøring mv. Det forventes, at der kan opnås reduktion i udgifterne til kørsel på mellem 10 og 16 mio. kr. Der overføres 4,3 mio. kr. i 2024 og 3,1 mio. kr. fra 2025 og frem til Sociale Forhold og Beskæftigelse fra kørselsbudgettet i Børn og Unge, idet ændringen af servicereglerne forventes at indebære en merudgift til kørsel i forhold til regler i Serviceloven. Der er indgået en aftale mellem Børn og Unge og Sociale Forhold og Beskæftigelse om at følge udviklingen samt om samarbejde og tilrettelæggelsen af implementering, arbejds gange mv.

Indsatser som styrker børn og unges trivsel

Mange unge har det godt, og de har gode venner og tager del i sunde fællesskaber. Samtidig er der en stigning i antallet af unge, der oplever mistrivsel. Stigningen i mistrivsel blandt unge er et problem – ikke mindst for de unge selv, men det skaber også et pres på psykiatrien, i skole- og uddannelsessystemet, på arbejdsmarkedet og i familierne.

Der afsættes 5 mio. kr. årligt til indsatser, som styrker børn og unges trivsel til følgende indsatser i samarbejde mellem Børn og Unge og Sociale Forhold og Beskæftigelse.

Forligsparterne ønsker, at der udvikles lokalt forankrede, helhedsorienterede og forebyggende indsatser til gavn for flere børn og flere familier på tværs af de eksisterende indsatser. Formålet er at gribe flere børn tidligere, så mistrivsel ikke udvikler sig og får konsekvenser for barnets tilknytning til skole og forældrenes arbejdsmarkedstilknøytning.

Alle i skole

Børn, der mistrives i skole- og dagtilbud, påvirker ikke kun det enkelte barn, men hele familien, hvor forældre må forlade arbejdsmarkedet og søge om tabt arbejdsfortjeneste, fordi børnene ikke kommer i skole. Af den grund er der behov for at styrke den målrettede indsats mod fravær og skolevægring.

Forligsparterne er derfor enige om at afsætte 3 mio. kr. årligt til at opnormere det tværgående trivselsteam, så ventetiden kan reduceres til gavn for både barn og familie. Samtidig er der behov for at styrke indsatsen mod tidlig mistrivsel og begyndende skolevægring samt det længerevarende skolefravær, hvor det ikke er lykkedes at få børnene tilbage i skole. Derfor bedes Børn og Unge samt Sociale Forhold og Beskæftigelse om at udvikle pædagogiske metoder og indsatser, som kan igangsættes hurtigere end i dag. Det gælder indsatser, som skal målrettes børn, som har både ulovligt og uhensigtsmæssigt lovligt skolefravær.

Forligsparterne igangsætter derudover to analyser: Sociale Forhold og Beskæftigelse, Børn og Unge samt Borgmesterens Afdeling bedes udarbejde en analyse, som undersøger årsagerne til de stigende udgifter til tabt arbejdsfortjeneste samt handlinger til håndtering heraf. Samtidig skal Børn og Unge, Sociale Forhold og Beskæftigelse, Sundhed og Omsorg samt Kultur og Borgerservice i fællesskab gennemgå de nuværende indsatser for gruppen af børn og unge med mistrivsel med henblik på at sikre sammenhæng, undgå overlap og at opnå størst mulig effekt af indsatserne. Begge analyser udarbejdes, så de kan indgå i Magistratens budgetforslag for 2025.

ATLASS Familieindsats

Forligsparterne afsætter 2 mio. kr. årligt med det formål at reducere ventelisten til ATLASS Familieindsats og samtidig imødekomme den stigende efterspørgsel. ATLASS' 6-måneders intensivt forløb har vist gode resultater, og samtidig er det muligt at opnå økonomiske stor-driftsfordele ved en større volumen i tilbuddet. Foruden opskaleringen af indsatsen er der potentiale i at implementere forløb, hvor ATLASS-tilgangen anvendes til tidlig hjælp og støtte til forældre til børn med mistanke om eller nyligt udredt for udviklingsforstyrrelse til at

reducere stress og konflikter. Det forventes at reducere behovet for mere indgribende indsatser senere.

Sorggrupper for børn og unge

Børn og unges sorg kan have stor betydning for deres trivsel, og børn, som vokser op med sorg, er i risiko for at trække sorgen med ind i voksenlivet, særligt hvis de ikke får den nødvendige hjælp til at bearbejde sorgen. Sorggrupper har veldokumenteret effekt på børnenes trivsel. Forligsparterne ønsker, at skolerne afsøger et samarbejde med de civilsamfundsorganisationer, som tilbyder gratis gruppeforløb til børn og unge i sorg, fx Skyggebørn, Folkekirken, Det Nationale Sorgcenter, Kræftens Bekæmpelse og Løvehjernerne i forhold til kommunikation om de gratis sorggrupper. Herudover undersøges mulighederne for at løfte kompetencerne hos sorgvejlederne.

Styrket indsats i børnepsykiatrien

Regeringen har i finansloven for 2024 tilkendegivet, at den vil give psykiatrien et markant løft på 3,2 mia. kr. ekstra frem mod 2030 på tværs af sektorer. Midlerne kommer oveni de midler, der allerede er afsat, så der fra 2020 til 2030 samlet set vil blive afsat 4,3 mia. kr. yderligere årligt. Midlerne skal blandt andet bidrage til at sikre en bedre kvalitet i indsatsen for børn og unge. I september 2022 indgik den daværende regering en bred aftale om en 10-års plan for psykiatrien og mental sundhed. Udover midler i 2023 til at påbegynde etableringen af et lettilgængeligt tilbud til børn og unge i psykisk mistrivsel er det endnu uvist, om og hvor mange af midlerne Aarhus Kommune får andel i derfra. Forligsparterne ønsker, at Sociale Forhold og Beskæftigelse og Børn og Unge fremlægger et oplæg til, hvorledes kommende midler derfra kan anvendes til fx Børnepsykiatriens Hus.

Børneliv med natur og udeliv

Natur og udeliv er en integreret del af et rigt børneliv og en naturlig del af hverdagen uanset, hvor man bor i kommunen. Naturen kan fremme bevægelse, erfaringer og sanselige oplevelser, hvor leg og læring går hånd i hånd. Alle dagtilbud arbejder med natur, udeliv og science, da det er et af de seks læreplanstemaer i dagtilbudsloven. I mange dagtilbud er natur og udeliv en fremtrædende del af hverdagen. Uno Friluftscenter understøtter naturoplevelser gennem tilbud om forløb og gennem grejbaserne fx ved Sølyst, Egå Engsø, Skæring Hede, Hørhaven og Ørnereden, hvor der er materialer til leg, viden og aktiviteter i naturen i området.

Forligsparterne ønsker, at dagtilbuddene i højere grad benytter sig af den varierede natur og de tilbud, der er i Aarhus Kommune, og forligsparterne ønsker derfor, at Børn og Unge og Teknik og Miljø har et øget fokus på at inspirere og facilitere, at medarbejdere og ledere i dagtilbud får mulighed for at trække på andres og hinandens erfaringer om natur og udeliv.

Administrativ betjening af dagtilbud, skoler og UngiAarhus

Den administrative og tekniske betjening af dagtilbud, skoler og UngiAarhus har siden 2019 været organiseret i administrative fællesskaber. Samlingen af ejendomsområdet indebærer, at 40 % af medarbejderne i de administrative fællesskaber overflyttes til Aarhus Ejendomme fra 1. januar 2024.

Dertil kommer, at byrådet har vedtaget en ny organisering af Børn og Unge fra 1. november. På baggrund af dette er forligsparterne enige i, at Børn og Unge med inddragelse af relevante parter skal revurdere organiseringen af de Administrative Fællesskaber ud fra de formål, at ledere i dagtilbud, skoler og UngiAarhus kan fokusere på kerneopgaven, skabe endnu mere effektiv varetagelse af administrative opgaver, øge sammenhængskraften i Børn og Unge samt sikre en mere ensartet implementering af tiltag. Forligsparterne lægger vægt på, at der i arbejdet med en ny organisering skal sikres en høj kvalitet i opgavevaretagelsen og i understøttelsen af skoler, dagtilbud og UngiAarhus, som skal bidrage til at skabe de bedste rammer for børnenes trivsel, udvikling og læring samt gode arbejdsvilkår for ledere og medarbejdere både lokalt og i de administrative fællesskaber.

Analyse af minimumsnormeringer på dagtilbudsområdet

Dagtilbudsområdet i Aarhus er i de senere år blevet tilført betydelige ressourcer for at kunne leve op til kravet om minimumsnormeringer, men trods dette oplever området i stigende grad, at det er vanskeligt at få ressourcerne til at slå til i forhold til at leve op til minimumsnormeringerne. Forligsparterne er derfor enige om at igangsætte en analyse, der dels skal kortlægge ressourceudfordringerne, dels pege på konkrete værktøjer og håndtag, som kan iværksættes indenfor den eksisterende økonomiske ramme på dagtilbudsområdet, med henblik på at imødekomme udfordringerne. Forligsparterne ønsker, at analysen er færdig forud for budget for 2025 og gennemføres i samarbejde mellem Børn og Unge og Borgmesterens Afdeling.

Ungetilbud på Amtssygehuset

Forligsparterne ønsker at udnytte potentialet i Værkstedsbygningen og Kapellet på Amtssygehuset som en af vejene til større trivsel for unge. Bygningerne skal sammen med Ungdomskulturhuset danne base for de idrætsformer, som er i vækst, og som ikke indgår i det traditionelle foreningsliv. Der skal her være plads til både organiserede og uorganiserede miljøer i grænselandet mellem kunst, kultur og idræt. Forligsparterne ønsker, at de unge bliver inddraget aktivt i udviklingen af tilbuddet, og at de unge selv kommer med bud på, hvordan projektet bliver inkluderende også for dem, som har brug for en hjælpende hånd. Samtidig er forligsparterne opmærksomme på, at visionen for Amtssygehuset som et kvarter med særligt fokus på børnefamilier skal opfyldes. Blandt andet skal den offentlige tilgængelighed såvel som det at bygningerne ligger i et boligområde – bl.a. med de restriktioner dette giver anledning til – respekteres. Der afsættes årligt 700.000 kr. til værtsfunktionen.

BLANDEDE BYDELE OG INTEGRATION SAMT BÆREDYGTIG VÆKST

Opgang til Opgang

Opgang til Opgang er et tværkommunalt samarbejdsprojekt, hvor sundhed, skolegang, sociale indsatser, kultur, fritid og beskæftigelsesindsatsen koordineres. Det er dermed en radikalt anderledes relationel og helhedsorienteret tilgang overfor sårbare familier i udsatte boligområder. Sigtet er at børnene passer deres skole, får fritidsjobs, forældrene kommer i arbejde og familien trives. Evalueringen af indsatsen viser gode resultater blandt andet i forhold til forældrenes og de unges tilknytning til arbejdsmarkedet og familiernes generelle trivsel. Det skaber værdi for den enkelte familie, men også for den kommunale økonomi.

Forligsparterne er derfor enige om, at indsatsen bør videreføres og udvides. Opgang til Opgang kan hjælpe ca. 200 familier ved at videreføre indsatsen i Gellerup og at opstarte indsatsen i Viby Syd og i Tilst. Familierne i indsatsen er afgrænset til at en eller begge forældre er langtidsledige samt har mindst et hjemmeboende barn. Forældrene er typisk langt væk fra arbejdsmarkedet med mange års ledighed, og har varierende grad af sociale, psykiske og fysiske udfordringer. Fx kan forældrene være kendetegnet ved aldrig at have deltaget aktivt på arbejdsmarkedet, have dårlige dansk kundskaber, have en PTSD-diagnose samt fysiske smerter i ryg og nakke, som begrænser dem i deres daglige gøremål. Børnene i familierne trives dårligt i skolen, har et højt fravær og deltager ikke i fritidsaktiviteter. Familierne modtager på den baggrund hjælp fra flere forskellige velfærdsområder, men har svært ved at overskue og navigere i hjælpen.

Der laves en løbende vurdering af effekten og holdes et skarpt fokus på afgrænsningen af målgruppen for indsatsen.

Den tværfaglige indsats kan have forskellige ophæng afhængig af den lokale ramme i området. Det vil fx være oplagt at forankringen i Viby Syd varetages af Sundhed og Omsorg i forbindelse med Vibyhuset, og at forankringen i Gellerup og Tilst varetages af Sociale Forhold og Beskæftigelse.

De samlede årlige udgifter hertil er ca. 17 mio. kr. En del af udgifterne finansieres via besparelser på forsørgelsesudgifter og medfinansiering fra magistratsafdelingerne, heraf finansierer Sociale Forhold og Beskæftigelse (5,0) mio. kr., Børn og Unge (1,5) mio. kr., Sundhed og Omsorg (1,5) mio. kr. samt Kultur og Borgerservice (400.000) kr. Beløbene i 2024 er lidt lavere. Den resterende finansiering findes ved at anvende 6,5 mio. kr. årligt fra 2024 til og med 2029 fra den forventede økonomiske gevinst fra de igangsatte investeringsmodeller i 2024. Opgang til Opgang forventes efter en 6-årig periode at kunne fortsætte uden yderligere finansiering fra råderummet, idet besparelserne på forsørgelsesudgifterne vil svare

hertil. I første kvartal 2025 fremlægges status på indsatserne i henholdsvis Gellerup og Viby for social- og beskæftigelsesudvalget. Forud for budget 2026 fremlægger de involverede magistratsafdelinger endvidere en status med afsæt i data og økonomi med henblik på at tage stilling til en eventuel justering af indsatserne.

Udviklingen i Tilst

Der er i de senere år sket en markant boligudbygning i Tilst via en tilvækst i mindre boliger i privat udlejningsbyggeri. Tilst er blevet en meget blandet by, der både består af alment boligbyggeri, områder med parcelhuse og områder med privat udlejning. Forudsætningerne for et mangfoldigt og stærkt fællesskab er derfor til stede, men antallet af børn, unge og familier, der har det svært, er vokset. Det øger kompleksiteten i opgaveløsningen for både daginstitutioner, skolen og foreningslivet.

For at forebygge udviklingen af Tilst som en udsat bydel igangsættes der forud for Budget 2025 en afdækning af mulige tiltag, der kan vende udviklingen. Heri indgår for det første, hvad der kan gøres for at påvirke den private boligudbygning, udlejningsredskaber for private udlejningsboliger mv. Forligsparterne er enige om i videst mulige omfang at anvende kommune- og lokalplaner til at understøtte en bæredygtig boligsammensætning ved at stille krav om størrelserne på boliger for at begrænse tilkomsten af yderligere små private udlejningsboliger. For det andet skal afdækningen have fokus på skolens, fritidstilbuddets og foreningslivets muligheder for at styrke den sociale sammenhængskraft og derigennem bidrage til at samle byens børn, unge og voksne. I relation hertil undersøges det, om der kan frikøbes medarbejdere i Børn og Unge til brobyggerindsatser og om foreningslivet kan få assistance til den ekstra sociale indsats, som de løfter i området.

Tryghedsvagter og vægtere

Tryk i Aarhus-strategiens mål er at øge trygheden for alle borgere i Aarhus uanset alder og bopæl. Forligsparterne ønsker derfor at udnytte den nye lovændring, der fra 1. juli 2023 muliggør, at kommunerne kan indsætte tryghedsvagter i særlige områder. Vagterne kan indsættes i og omkring midtbyen, Aarhus Ø, Vestbyen, oplandet, strandene, nattelivet mv. og øvrige områder, hvor der er brug for ekstra fokus for at styrke trygheden i det offentlige rum. Det skal forebygge kriminalitet, herunder handel med stoffer i nattelivet, via bl.a. tilstedeværelse og pædagogiske tilgange. Borgere kan gøre opmærksom på områder, hvor der er utryghed.

Forud for budget 2024 har Teknik og Miljø gennemført en analyse, som peger på fordele ved at hjemtage vægteropgaven fra slutningen af 2024. Et nyoprettet vægterkorps vil skulle udføre vagtrundering, køre på alarmudkald og løse øvrige relaterede opgaver. Efter inspiration fra Aalborg Kommune og Odense Kommune skal vægterne i overskudstiden udføre parkeringskontrol på kommunale veje, hvilket gør indsatsen mere rentabel.

Aarhus Ejendomme vil med et samlet ejerskab over kommunens bygninger og tilhørende sikkerhedssystemer bidrage aktivt til kvaliteten og effektiviteten i vægterkorpsets opgaveløsning. Hjemtagningen skønnes i alt at medføre besparelser på (5,6-6,1) mio. kr. som følge af

billigere opgavevaretagelse og mindre hærværk (udgør 3,5-4 mio. kr.). Besparelsen indgår i Aarhus Ejendomes effektiviseringskrav på 100 mio. kr. årligt fra 2027. Det forudsættes, at den del af budgettet som i dag anvendes på vægtere i magistratsafdelingerne overføres til Aarhus Ejendomme.

Forligsparterne ønsker, at opgaven som tryghedsvagter indtænkes, når vægterne og cityassistenterne i forvejen er til stede i forskellige dele af byen. Der afsættes 1,5 mio. kr. hertil i 2024 og 2025 med henblik på at opstarte ordningen. I 2025 evalueres ordningen med henblik på at tage stilling til, om bevillingen skal videreføres.

Fælles front mod kriminalitet og bander i Aarhus Kommune

Men henblik på at skærpe det kriminalpræventive arbejde overfor organiserede kriminelle beslutter forligspartnerne, at der skal igangsættes en række initiativer i et stærkt og forpligtende samarbejde med bred forankring af myndigheder, SSP, Østjyllands Politi og Tryk i Aarhus. Initiativerne skal synliggøre alternativer og veje ud af kriminalitet og sætte hårdt ind med indsatser imod organiseret kriminalitet. For borgere med banderelationer skal initiativerne styrke det virksomhedsvendte arbejde ind i Bande-Exit for at sikre bedre overgang til meningsfulde fællesskaber og forsørgelse. Samtidig styrkes samarbejdet omkring socialsnyd, kontrol og videoovervågning med de relevante myndigheder.

Der igangsættes en systematisk kriminalpræventiv *straks-indsats* for de kriminalitetstruede unge, blandt andet gennem øget brug af fritidsjobs og virksomhedsvendte indsatser som vej til arbejdsmarkedet og nye meningsgivende fællesskaber.

Initiativet skal ses i sammenhæng med regeringens udspil til en ny bandepakke, herunder bl.a. fokus på unge på kanten af bandekriminalitet og færre våben på gaden.

High Five

Gennem mere bevægelse og foreningsdeltagelse er det muligt at understøtte børn og unges trivsel. Dette gælder ikke mindst i de mere udsatte dele af byen. BørneBasketFonden tilbyder via et skoleforløb High Five sunde relationer og stærke fællesskaber, som har til formål at styrke børn og unges trivsel. Forligspartierne afsætter 500.000 kr. i årene 2025-2027 til at skoler – og særligt i de mere udsatte dele af byen - kan deltage i et High Five forløb. Inden udgangen af 1. kvartal 2024 forelægger Børn og Unge og Kultur og Borgerservice forligskredsen et forslag til en konkret model for et High Five forløb, samt hvilke skoler i de mere udsatte dele af byen, der kan deltage i et High Five forløb med start i skoleåret 2025/2026.

KULTUR OG FRITID, HERUNDER DEN DEMOKRATISKE SAMTALE DEN DEMOKRATISKE SAMTALE

Kongelunden

Kongelunden skal med markante byggerier, nye forbindelser og "landmarks" give Aarhus en ny attraktiv destination. Aarhus Kommune har afsat 250 mio. kr. til arbejdet med Vision Kongelunden, hvoraf 50 mio. kr. er reserveret til infrastruktur i området. De resterende 200 mio. kr. anvendes hovedsageligt til etablering af nye idrætsanlæg (udover fodboldstadion) i Kongelunden.

Et vigtigt element i Kongelunden - og i Aarhus som en sundhedsfremmende by - er den nye "idrætsby", som kommer til at bestå af et nyt fodboldstadion, et nyt atletikstadion, nyt Sportens Hus og de ikoniske gamle stadionhaller. Som følge af nedlæggelsen af cykelbanen etableres et "cykelankerpunkt" i det nye Sportens Hus, ligesom der reserveres et areal til en velodrom. Forligsparterne er enige om at igangsætte udbudsprocessen for Sportens Hus og et nyt atletikstadion i efteråret 2023 med henblik på at fremlægge et endeligt oplæg til finansieringsmodel i forbindelse med Budget 2025.

Mange har deltaget i de offentlige borgermøder og indsendt hørings svar om Udviklingsplanen for Kongelunden. Trafik og parkering er et af de emner, der har givet anledning til flest diskussioner, men trafikproblematikken i Kongelunden kan ikke løses, uden at det tænkes sammen med trafikken i hele Aarhus by. Forligsparterne er enige om, at trafikudfordringerne i Kongelunden skal løses som en del af den grønne mobilitetsplan og ikke alene i Udviklingsplanen for Kongelunden. Dog skal der stadig arbejdes med at finde løsninger på sikring af en smidig infrastruktur i Kongelunden.

Udviklingsplanen for Kongelunden indeholder udover idrætsanlæggene en lang række forslag til anlæg og initiativer, der endnu ikke er finansieret. Disse skal understøtte aarhusianernes muligheder for bevægelse og aktivitet i hverdagen samt skabe rammer for læring og fordybelse. Udviklingsplanens vision indeholder fx naturcenter, grejbank, badebro, legeplads og etablering af tre hovedstier, herunder 'Kongeruten', der skal være en gennemgående sti med adgang til og forbindelser mellem Kongelundens destinationer, mødesteder, legepladser og naturoplevelser. Derfor arbejdes der for fondsstøtte til at realisere konkrete projekter som wayfinding, etablering af de tre hovedstier, formidling af natur og historie, renovering af den gamle søjlehal og forpladsen samt bistand til udvikling af en kunststrategi for Kongelunden. Der forestår en opgave i at samordne infrastrukturen i Kongelunden med de øvrige initiativer, hvorfor forligsparterne er enige om, at de 50 mio. kr., der er afsat til infrastruktur, tillige kan anvendes til nogle af de øvrige initiativer, der er nævnt i Udviklingsplanen. Som en del af den grønne mobilitetsplan ønsker forligsparterne desuden, at der sikres parkeringsmuligheder i Kongelunden og de omkringliggende områder i nærheden af havnen, herunder

med fokus på at udnytte parkeringsmulighederne til både dagligdagsparkering for beboere, pendlere mv. samt eventparkering. Herudover ønsker forligsparterne udarbejdet en model for shuttlebus-ordning fra midtbyen til Kongelunden i forbindelse med store arrangementer med delvis finansiering fra arrangørerne af de store events samt indførelse af betalingsparkering.

Det er et vilkår, at udviklingen af Kongelunden ligger indenfor kommunens klimapolitik og ambitiøse klimamål.

LGBT+ handlingsplan

LGBT+ borgere oplever lavere trivsel, større ensomhed og højere utryghed end den øvrige del af aarhusianerne. Med udgangspunkt i den nyligt vedtagne LGBT+ politik og handleplan ønsker forligsparterne at sætte i gang i tiltag, der kan sætte fokus på disse udfordringer. Konkret afsætter forligsparterne 100.000 kr. i 2024 til at styrke trygheden i nattelivet for LGBT+ borgere. Midlerne skal bl.a. anvendes til et forløb for restauratører, dørmænd og politi om diskrimination i by- og nattelivet. Forligsparterne afsætter desuden 150.000 kr. årligt til at forøge tilskuddet til organisationen Sabaah, der er en forening, som arbejder for at forbedre vilkårene for LGBT+ personer med minoritetsetnisk baggrund. Midlerne vil blandt kunne være med til at understøtte en peer-to-peer ordning samt opsøgende lokale indsatser i de udsatte boligområder. Desuden afsættes 150.000 kr. i 2024 til LGBT+ huset med henblik på understøttelse af implementeringen af den nye politik samt 100.000 kr. i 2024 til Aarhus Pride.

Museum Ovartaci

Museum Ovartaci er et kunst- og kulturhistorisk museum, der dels består af kunst skabt af mennesker, som har eller har haft tilknytning til psykiatrien, dels består af en kulturhistorisk samling baseret på artefakter fra Psykiatrisk Hospital i Risskov. Museum Ovartaci er nyligt genåbnet i Kulturhus Bunkeren, og museets kunst er senest udstillet på en COBRA-udstilling i Amsterdam og Biennalen i Venedig. Sociale Forhold og Beskæftigelse har stor glæde af, at Museum Ovartaci samtidig er en rummelig arbejdsplads, der udgør et godt springbræt til at hjælpe psykisk sårbare ledige i gang på arbejdsmarkedet. For at udbygge aktiviteterne for psykisk sårbare borgere, og for at museet kan opnå en stabil driftsøkonomi, er forligsparterne enige om at afsætte 450.000 kr. årligt fra 2024 og frem. Det vil samtidig understøtte Museum Ovartaci i at kunne søge om at blive et statsanerkendt museum. Midlerne findes ved at reducere tilskuddene til øvrige kulturinstitutioner med samme beløb.

Teater Katapult

Katapult har et produkt og aktiviteter, der rækker langt ud over scenekanten. Teatret har tilkendegivet, at gennem en professionalisering af bestyrelsen samt et målrettet fokus på forretningsdelen. og i et tæt samarbejde med centrale spillere i byens erhvervsliv, vil teatret i

løbet af en årrække kunne blive selvfinansierende. Forligsparterne er på den baggrund enige om at støtte Teater Katapult med et årligt faldende beløb i perioden 2024-2027 med 1 mio. kr. i 2024, 1 mio. kr. i 2025 og 750.000 kr. i 2026 samt 500.000 kr. i 2027. Finansieringen tilvejebringes via en generel besparelse på tilskud til kulturinstitutioner, der aftrappes i takt med, at tilskuddet til Teater Katapult aftrappes. Herudover flyttes 375000 kr. fra Sundhed og Omsorg i 2024 til 2027 til, at Teater Katapult kan udvikle og gøre sig erfaringer med teaterforestillinger til mennesker med demens.

Med beslutningen om at fortsætte støtten til Teater Katapult bortfalder muligheden for en genhusning af Bora Bora på Godsbanen. Der laves i efteråret 2023 en undersøgelse om genhusning af Bora Bora, som fremlægges for budgetforligskredsen, herunder en afdækning af eventuelt behov for fysisk omdannelse.

Familiebad i Gellerup

Kultur og Borgerservice arbejder med at etablere et Familiebad til erstatning af det nuværende Gellerupbad. Familiebadet placeres i sammenhæng med det nye Sports- og Kultur-campus og den nye skole i Gellerup og skal understøtte den positive udvikling, området er inde i. Kultur og Borgerservice har tidligere fået tildelt midler til etablering af Familiebadet. For at understøtte den positive udvikling af området, ønsker forligsparterne, at Familiebadet etableres hurtigst muligt. På den baggrund beslutter forligsparterne, at Kultur og Borgerservice og Aarhus Ejendomme over for forligsparterne inden udgangen af 1. kvartal 2024 at fremlægge en håndfast plan, og herunder en tidsplan for etableringen af Familiebadet i Gellerup. Planen drøftes som en del af budgetlægningen for 2025.

Galleri Image

Kunsthal Galleri Image er et internationalt anerkendt samlingspunkt for nyskabende foto-kunst i Norden. Med et bredt og inkluderende kunstprogram, et fokus på unge aktive talenter og et internationalt samarbejde med bl.a. forbindelse til Biennalen i Venedig, spiller Galleri Image en vigtig rolle i Aarhus' kunstlandskab. Forligsparterne er enige om at afsætte 350.000 kr. årligt til at øge driftstilskuddet til Galleri Image, da driftstilskuddet ikke er justeret siden 2005.

Fritidsaktiviteter til grønlandske studerende

Aarhus skal være en god by for alle, hvor alle er sunde og trives. Det gælder også for de nye grønlandske studerende i Aarhus. De kan have det vanskeligt med at blive integreret i et nyt land og i en ny by. Dette kan betyde, at de oplever ensomhed og oftere dropper ud af deres uddannelse uden at komme i gang igen. Forligsparterne ønsker at afhjælpe dette og afsætter derfor 100.000 kr. årligt fra 2024 målrettet fritidsaktivitet til grønlandske studerende. Det Grønlandske hus og uddannelsesinstitutionerne kan med fordel inddrages i arbejdet med bl.a. at bistå med at lokalisere og identificere de tilflyttere, som tilbuddet er målrettet.

Finansieringen sker via uforbrugte midler i den eksisterende fritidspasordning i Kultur og Borgerservice.

Puljen til Ung Kunst og Kultur (PUKK)

Det er vigtigt for Aarhus som kulturskabende by at støtte unge kunstnere og næste generation af kulturskabere. Puljen til Ung Kunst og Kultur (PUKK) hjælper unge kunstnere i gang og støtter kulturtalenter. Samtidig bidrager puljen til kultur og kreativ udvikling samt støtte til fællesskaber på tværs af baggrund, køn, seksualitet og nationalitet. Forligsparterne afsætter derfor 100.000 kr. årligt fra 2024 til Puljen til Ung Kunst og Kultur.

Indsatsteam - kontrol for social dumping

Forligspartierne er enige om, at der skal afsættes 1,2 mio. kr. om året til etablering af et mindre insatsteam mod social dumping, der skal bidrage til at sikre ordentlige løn- og arbejdsvilkår for de medarbejdere, der varetager opgaver og projekter for kommunen. Indsatsteamet skal oplyse, vejlede og rådgive kommunens leverandører i kampen mod social dumping, og følge op på, at de ansatte hos kommunens leverandører, modtager løn og ansættelsesvilkår på niveau med den mest repræsentative overenskomst for det pågældende område. Denne indsats, der betragtes som en prøvehandling, evalueres efter 2 år. Resultaterne af evalueringen drøftes i Magistraten i begyndelsen af 2026. Indsatsen finansieres ved en omprioritering af 800.000 kr. fra den nuværende kontrolindsats, der varetages af et eksternt revisionshus og indtægt fra opkrævning af bod fra leverandører på 400.000 kr.

Vejlby Stadion

Med budgetforliget 2023 blev det besluttet at igangsætte en analyse af at etablere bedre faciliteter til fodbold for kvinder, men som i en midlertidig periode også kan anvendes til Superligafodbold. Analysen er gennemført, og det er besluttet, at stadion skal etableres i Vejlbj – først som midlertidigt stadion for AGF's Superligahold og dernæst som permanent stadion for bl.a. AGF's kvindehold og som stadion for VSK, og gode rammer for øvrige aktiviteter.

Sallingfondene har ydet et bidrag på 30 mio. kr. til anlægget, og AGF-superliga afholder udgifterne til det midlertidige stadion, men det vurderes, at der vil være en restfinansiering på ca. 30 mio. kr. Der arbejdes med muligheden for yderligere ekstern finansiering. Forligsparterne er enige om, at den forventede kommunale finansiering findes ved at udmønte 15 mio. kr. fra Innovationspuljen, der i 2025 og 2026 reduceres med 7,5 mio. kr. Yderligere 8,6 mio. kr. findes via arbejdet med bedre data. De resterende midler – 6,4 mio. kr. – udmøntes fra puljen til velfærdstilbud i lokalområder (samlokaliseringspuljen) i 2024 (5 mio. kr.) og 2025 (1,4 mio. kr.)

Analyse af behov for idræts- og outdoorfaciliteter

Aarhus Kommune har et stærkt og mangfoldigt idræts- og fritidsliv, der hver dag er ramme for gode fællesskaber af stor sundheds- og trivselsmæssig betydning for alle aldersgrupper. I takt med byens befolkningsvækst er der fortsat behov for, at byen er med til at tilvejebringe gode og attraktive rammer og faciliteter for foreningernes aktiviteter og borgernes bevægelsesmuligheder. Der er flere foreninger og byområder, som efterspørger flere faciliteter eller en modernisering af de eksisterende for at kunne tage imod flere borgere. Ligeledes er der behov for løbende at udbygge faciliteter målrettet borgernes selvorganiserede bevægelse i alle byområder som fx outdoor, gadeidræt, bevægelsesruter m.v.

I den 10-årige investeringsplan blev der givet et løft til idræts- og fritidsområdet. Der er derfor flere nye idræts- og fritidsprojekter undervejs i de kommende år. Set i forhold til omfanget af ansøgte projekter til Anlægspuljen til idræts-, fritids- og outdoorfaciliteter er der dog en stor efterspørgsel, som ikke kan imødekommes indenfor de afsatte midler. Desuden er der ønsker om en række større special-idrætsfaciliteter, fx cykelvelodrome, skøjtehal, nyt Sportens Hus, mere svømmekapacitet, som ikke vil være muligt at etablere indenfor den afsatte anlægsøkonomi til sports- og fritidsfaciliteter.

Forligsparterne ønsker derfor, at der frem mod budgettet for 2025 udarbejdes en analyse af det fortsatte behov for udbygning af idrætsfaciliteter. Analysen skal ske med udgangspunkt i igangværende projekter hos foreningslivet, nuværende dækning af idrætsfaciliteter i lokalområder sammenholdt med befolkningsprognoser og behov og ønsker til større specialfaciliteter sammenholdt med sammenlignelige større byer i Danmark.

REKRUTTERING OG KOMPETENCE

Alle skal have fodfæste på arbejdsmarkedet

På trods af fremgang på det danske arbejdsmarked, er der stadig en stor gruppe borgere, som har svært ved at finde fodfæste på arbejdsmarkedet grundet manglende kvalifikationer eller andre udfordringer end blot ledighed. Denne gruppe udgør 80% af alle borgere med en tilknytning til jobcenteret. Det kræver en intensiv indsats at få disse borgere ind i arbejdsfællesskabet til gavn for både dem selv, virksomhedernes rekrutteringsmuligheder samt den kommunale og offentlige økonomi.

Derfor er forligsparterne enige om at investere 28 mio. kr. til virksomme indsatser på beskæftigelsesområdet, som finansieres via besparelser på forsørgelsesydelse. Investeringerne vedrører følgende:

1. Flere ledige tæt på arbejdsmarkedet skal i job,
2. Flere udsatte unge skal have et godt liv med uddannelse og job,
3. Flere sygemeldte skal hjælpes tilbage til det gode arbejdsliv,
4. Flere borgere med komplekse problemstillinger skal blive en del af arbejdsfællesskabet

Rekrutteringspulje

I Aarhus Kommune er der dygtige og kvalificerede medarbejdere, og der er allerede et stort fokus på at rekruttere og fastholde de dygtige medarbejdere. Udfordringerne med rekruttering forventes at vokse de kommende år. Der er derfor behov for at styrke eller igangsætte konkrete rekrutteringsindsatser som fx indsatser målrettet bedre praktikforløb, merit- og seniorordninger, mentorordninger samt bedre onboarding af nye medarbejdere.

Særligt på velfærdsområderne – i særdeleshed SOSU-personale og pædagoger – er der rekrutteringsudfordringer. Aarhus Kommune har i de senere år taget forskellige initiativer, som skal sikre den fremtidige rekruttering til velfærdsområderne, herunder har bl.a. Rådet for Sociale Investeringer igangsat en indsats i samarbejde med bl.a. SOSU Østjylland og Elevaid, som skal forbedre trivslen på SOSU Østjylland med henblik på at sikre, at flere fastholdes og gennemfører den påbegyndte uddannelse. Som supplement til de igangsatte initiativer afsætter forligspartnerne en rekrutteringspulje på 3 mio. kr. i 2024, som finansieres fra samlokaliseringpuljen.

Strategi for international arbejdskraft

Aarhus er i hård konkurrence med resten af verden om kvalificeret international arbejdskraft. Erhvervslivet efterspørger dygtige højtuddannede og faglærte inden for bl.a. IT og den grønne omstilling, mens den offentlige sektor mangler arbejdskraft inden for sundheds- og ældreområdet. Derfor ønsker forligspartnerne en samlet strategi for rekruttering og fastholdelse af international arbejdskraft. Strategien udarbejdes af Borgmesterens Afdeling inden for eksisterende rammer. Strategien forelægges og drøftes i Økonomi- og Erhvervsudvalget.

Kunstig intelligens og digital transformation

Kunstig intelligens rummer store potentialer for Aarhus Kommune. Mulighederne for innovation og nytænkning af de kommunale services og effektivisering er enorme. Kunstig intelligens kan optimere mange af kommunens kerneopgaveområder, fx indenfor diagnosticering på sundhedsområdet, målretning af tilbud på beskæftigelsesområdet, automatisering af administrative sagsgange, effektiv omlægning af bilflåden, vedligeholdelsesplaner på vejområdet, mere effektiv trafikovervågning, beslutningsstøtte til sagsbehandling mv. De nye teknologier kan understøtte udviklingen i retning af et mere bæredygtigt Aarhus, og på sigt kan mange opgaver med kunstig intelligens og dermed frigøre ressourcer til borgernær velfærd.

De nye teknologier indeholder dog også en række udfordringer og dilemmaer, som skal håndteres, så vi som bysamfund og kommune opnår en værdibaseret, bæredygtig, omkostningseffektiv, datasikkerhedsmæssig og etisk forsvarlig udnyttelse af de nye teknologier. Det skal sikres, at de nye teknologier anvendes i dialog med borgere, medarbejdere og ledere.

Aarhus Kommune skal som en del af det aktuelle arbejde med en ny strategi for digitalisering og digital transformation sikre en fælles retning og et ambitiøst niveau for brugen af kunstig intelligens. Som input til strategiarbejdet bestiller forligsparterne med udgangspunkt i nuværende erfaringer om kunstig intelligens en analyse og en handleplan til Direktørgruppen omkring potentialer med kunstig intelligens. Analysen skal bl.a. indeholde en vurdering af, hvilke typer af opgaver indenfor den kommunale opgaveløsning, som kan løses ved brug af kunstig intelligens, herunder hvilke forudsætninger, der muliggør omlægningen. Borgmesterens Afdeling og Teknik og Miljø skal gennemføre analysen - under inddragelse af de øvrige magistratsafdelinger - sideløbende med strategiarbejdet. Analysen forelægges til politisk behandling i løbet af første halvår af 2024.

Cybersikkerhed

Cyberspionage og cyberkriminalitet truer både digital infrastruktur og data i Danmark. Fremtiden viser en eskalering af trusselbilledet med mere sofistikerede angreb på infrastrukturer, men også mod kunstig intelligens. I Aarhus Kommunes seneste revisionsberetning vurderes det, at kommunen skal have et fortsat særligt fokus på cybersikkerhedsberedskab og overholdelse af kravene til behandling af følsomme data i henhold til EU-forordningens krav.

For at skabe klarhed over det aktuelle sikkerhedsniveau og eventuelle sårbarheder gennemføres en GAP-analyse og penetrationstest af Aarhus Kommunes it-infrastruktur, som afrapporteres til Magistraten. Forligsparterne beslutter, at Borgmesterens Afdeling skal fremlægge en plan for, hvordan eventuelle mangler og sårbarheder kan adresseres og prioriteres. Herudover udarbejdes en langsigtet handleplan for cybersikkerhedsområdet til politisk drøftelse i forbindelse med budget 2025, og herunder indarbejdes tværkommunale samarbejder, nationale strategier samt lovgivning, som påvirker cybersikkerhedsområdet. Forligsparterne er desuden enige om at have fokus på, at alle Aarhus Kommunes medarbejdere skal kunne identificere phishing mails. Aarhus Kommune skal desuden gennemgå sine egne procedurer for, hvad der sendes ud, så det sikres, at der ikke sendes mails, der indeholder personlige oplysninger eller links, som modtageren skal trykke på.

HPX

Der er mangel på faglært arbejdskraft. Forligsparterne ønsker derfor at styrke den sammenhængende indsats for at øge antallet af faglærte: Dels ved at styrke den tidlige indsats i grundskolerne ved at tilføre erhvervsplaymakerområdet under Børn og Unge ekstra og mere langsigtede ressourcer. Dels ved lokalt at afprøve Reformkommissionens forslag om etablering af HPX (Højere Praktisk Eksamen) som et praksisfagligt alternativ til en gymnasial uddannelse. Baggrunden for HPX-forsøget er et ønske om at afprøve større strukturelle

løsninger, som kan styrke det sociale og faglige miljø for unge på vej til erhvervsuddannelserne og gøre erhvervsuddannelserne mere attraktive. Dette vil bakke op om erhvervsplaymakerindsatsen i grundskolerne, hvortil der er afsat 2 mio. kr. årligt i 2024 og 2025. Forligsparterne ønsker at forlænge indsatsen med erhvervsplaymakere og afsætter derfor 3 mio. kr. fra puljen til campusudvikling, fordelt med henholdsvis 1,5 mio. kr. i 2026 og 2027.

HPX-forsøget skal udvikles i samarbejde med erhvervsskolerne og eventuelle andre relevante parter. Derfor omprioriteres midler til udvikling af sociale og faglige fællesskaber på erhvervsuddannelserne, som finansieres inden for de resterende midler fra Erhvervspakkens pulje (budget 2021) til campusudvikling på 14,5 mio. kr. Derudover afsøges muligheder for eventuel fondsfinansiering samt anden ekstern finansiering. Forligsparterne er derudover enige om, at forligskredsen forud for budget 2026 gør status, og hvis det ikke er lykkedes at etablere HPX, vil midlerne blive omprioriteret til at styrke rekrutteringen til erhvervsuddannelserne.

Unge valg af erhvervsuddannelse

På trods af mange indsatser falder andelen af unge med en erhvervsuddannelse, og frafaldet på erhvervsuddannelserne er alarmerende højt. På den baggrund er forligsparterne enige om, at Borgmesterens Afdeling, Børn og Unge, Sociale Forhold og Beskæftigelse samt Sundhed og Omsorg skal udarbejde en analyse af de nuværende indsatser samt årsager til, at unge ikke vælger en erhvervsuddannelse. I analysen inddrages erfaringer fra andre kommuner samt undersøgelser og forskning.

Kompetencer indenfor faglært arbejdskraft er helt centrale for byens udvikling, og derfor er det afgørende vigtigt, at der til stadighed undervises og igangsættes initiativer, som fanger de unges interesse for uddannelse og job indenfor de erhvervsfaglige områder. Når analysen foreligger, skal afdelingerne udarbejde en fælles handleplan. Handleplanen skal have fokus på, hvordan børn tidligt kan få en interesse for erhvervsrettede uddannelser, hvordan man understøtter og styrker interessen for erhvervsuddannelse for såvel unge i folkeskolen som de "unge voksne", der de senere år har vist interesse for erhvervsfaglige uddannelser. Der ønskes også et fokus på, hvordan erhvervslivet kan bidrage til unges valg af uddannelse. Initiativerne skal både fremme, at flere vælger en erhvervsuddannelse i direkte forlængelse af grundskolen, men også at mulighederne for erhvervsuddannelser senere i livet står tydeligere for de unge.

Underskudsgaranti for den internationale vuggestue

Den internationale vuggestue understøtter Aarhus' evne til at tiltrække og beholde højt kvalificeret udenlandsk arbejdskraft. Vuggestuen understøtter, at børnene i de internationale familier får bedre mulighed for at lege, lære og udvikle sig sammen med jævnaldrende. For at sikre tilgængelig kapacitet til målgruppen er vuggestuen ikke en del af pasningsgarantien, hvilket skaber usikkerhed om den økonomiske balance. Institutionen er inde i en positiv udvikling, men har brug for, at der fortsat stilles en underskudsgaranti til rådighed.

Underskudsgarantien kan i 2024 finansieres af forventede uforbrugte beløb fra underskudsgarantien i 2022 og 2023.

I budget 2022 blev det besluttet, at tilbuddet skal evalueres efter den toårige pilotperiode. Børn og Unge anmodes om at gennemføre en evaluering inden sommerferien 2024. Forligsparterne er enige om at videreføre tilbuddet i 2024 med ovennævnte finansiering og tage stilling til tilbuddets fremtid og finansiering i forbindelse med budget 2025.

The Link

Aarhus Kommune har i samarbejde med Aarhus Universitet og Region Midtjylland i 2020 etableret The Link, en nonprofitorganisation, hvis fokus er at styrke iværksætteri på tværs af byens erhvervsmæssige styrkepositioner. The Link arbejder for at skabe et verdensklasse-startup-økosystem i Aarhus, der bidrager til udviklingen af næste generation af iværksættere, ved at forbinde, brande og linke økosystemet nationalt og internationalt. Aarhus Kommunes bevilling til The Link på 1 mio. kr. årligt ophører med udgangen af 2023. Med henblik på at videreføre den indsats, der er igangsat med etableringen af The Link – herunder organisationens fokus på tiltrækning af kapital og større diversitet i startupmiljøet, afsættes 500.000 kr. fra Erhvervspuljen til The Link i 2024. I løbet af 2024 afsøges, hvorvidt Aarhus Kommunes støtte til The Link kan videreføres i regi af Business Region Aarhus.

Vilde problemer – understøttelse af prøvehandling

Forligsparterne bekræfter Direktørgruppens beslutning om at afsætte et engangsbeløb på 500.000 kr. til hvert af de vilde problemer til det videre arbejde med at finde de rette løsninger. Forligsparterne afsætter desuden 2 mio. kr. i 2024 fra Innovationspuljen til finansiering af det understøttende arbejde med at omsætte problemforståelserne til konkrete prøvehandling.

SUNDHED IND I ALT

Det gode ældreliv

Alle ældre i Aarhus skal have mulighed for at leve et ældreliv med livsglæde – også, når man har brug for hjælp til at få hverdagen til at fungere. De ældre borgere og pårørende skal

kunne have tillid til, at man som ældre stadig kan leve et aktivt liv, og at man får en værdig pleje og omsorg. Det gode ældreliv udfolder sig også i de aarhusianske plejehjem, rehabiliteringscentre, hjemmeplejen og dagcentrene.

Der er mange veje til at understøtte det gode ældreliv, og gennem en prioritering af rehabilitering, samarbejdet med pårørende og civilsamfund, selvstyrende teams, særlige indsatser for borgere med demens og tryghed via nødkald, kan indsatserne i fællesskab understøtte en bedre omsorg for de ældre.

Derfor er forligsparterne enige om at afsætte 26 mio. kr. årligt til ældreområdet. Heri er indeholdt en forventning om 4,5 mio. kr. årligt i 2024-2027 fra finansloven til udsatte ældre (finanslovsforslaget 2024).

Aktiviteter på plejehjemDer afsættes 3,5 mio. kr. i 2024 til aktiviteter på plejehjem. Det kan være en mulighed, at de kan geare oplevelses- og aktivitetspuljen.

Rehabilitering og rekruttering

Rehabilitering muliggør et meningsfuldt liv med bedst mulig aktivitet og deltagelse, mestring og livskvalitet hos borgerne. Styrket tværfaglighed og rehabilitering kan samtidig imødekomme fremtidens udfordringer med flere ældre og færre hænder. Forligsparterne vil derfor styrke indsatsen ved at oprette et specialiseret team til avanceret rehabilitering. Det organiseres ved at ansætte flere ergo- og fysioterapeuter i borgerforløbene i sundhedsenhederne og i hjemmeplejen til at varetage og styrke rehabilitering, samt til intensiv træningsindsats for skrøbelige borgere og borgere med tab af muskelfunktion.

Der afsættes 3 mio. kr. årligt. Indsatsen skal desuden ses i lyset af, at rehabilitering og forebyggende indsatser ligeledes er et stort fokuspunkt i arbejdet med Sundhedsfonden.

Flere hænder er essentielt for at levere værdig omsorg. Derfor udbygges indsatsen for at understøtte SOSU-hjælpere, der vælger at videreudanne sig til SOSU-assistenten. Det være sig i form af midlertidige løntillæg, meritaftaler eller praktikvejledninger. Indsatsen, der blev startet i budget 2023, tilføjes i 2024 942.000 kr., med en forventning om tilsvarende beløb årligt frem til 2028, finansieret af tilbagebetalingen af VEU-midler.

Frisættelse af plejehjem

Regeringsgrundlaget lægger op til en frisættelse af en række velfærdsområder og har tilkendegivet, at frisættelsen skal starte på ældreområdet. Forligsparterne har et ønske om, at Aarhus skal gå foran med en ambitiøs bottom-up tilgang på plejehjemmene, hvor medarbejdernes, ledelsens, beboeres og pårørendes perspektiver og ønsker skal være det helt afgørende fundament. Afsættet bliver frisættelse af i alt 10 plejehjem over en periode på 2-3 år, som kan give erfaringer, der efterfølgende kan udbredes til øvrige plejehjem. Afprøvningen kræver klart ledelsesmæssigt og politisk risikovillighed og et stærkt mandat til frisættelsen. Beboere, pårørende, ledere og medarbejdere skal have vide rammer for at udfordre regler,

procedurer og arbejdsgange. Det gælder både interne regler og processer i Aarhus og den nationale lovgivning.

Formålet er at frigøre tid og ressourcer til nærvær, omsorg og kvalitet for borgerne på plejehjem og at skabe bæredygtige arbejdspladser med høj trivsel og godt arbejdsmiljø blandt medarbejdere og ledere. På den baggrund er forligsparterne enige om at afsætte 1,5 mio. kr. i 2024 og i 2025, hvilket muliggør nødvendige tiltag, herunder fx frisættelse fra unødige arbejdsgange, mere selvplanlægning og fleksibilitet og/eller afprøvning af nye former for partnerskaber med erhvervsliv, civil- og lokalsamfund. Sundhed og Omsorg udarbejder en faglig ramme for frisættelsen i samarbejde med udvalget, med mulighed for call-in i forligskredsen, inden frisættelsen igangsættes. Det er centralt for forligsparterne, at rammen er bred og ambitiøs, som giver frihed for plejehjemmene og borgere til at udfordre regler, procedurer og arbejdsgange. Rammen bør lægge så få begrænsninger på frisættelsen som muligt. Når rammen er godkendt, vil plejehjemmene blive frisat, og udvalget bliver orienteret løbende.

Visitation af hjælpemidler

Hjælpemidler kan understøtte borgerne til mere selvhjulpenhed og frihed. Ingen er tjent med unødvendig ventetid, når man som borger står og mangler et hjælpemiddel. På den baggrund ønsker forligsparterne, at Sundhed og Omsorg undersøger, hvor der med fordel kan reduceres i omfanget af visitation. Målet er, at borgerne skal kunne få hurtigere og nemmere adgang til hjælpemidler eller andre ydelser samtidig med, at de administrative ressourcer reduceres. Det kan fx være muligheden for at smidiggøre processen fra ansøgning til visitation for både borgere og medarbejdere ved at indføre et bookingsystem, hvor man som borger selv – under visse forudsætninger - kan booke tid hos en visitator.

Friplejehjem og seniorbofællesskaber

Antallet af ældre i Aarhus Kommune stiger, og der er derfor behov for at sætte fokus på fremtidens bolig- og plejetilbud. Forligsparterne ønsker, at ældre får flere valgmuligheder – uanset om det er kommunen, selvejende institutioner eller fonde, der står bag det enkelte tilbud.

Forligsparterne ønsker at understøtte, at en del af en kommende udvidelse af kapaciteten kan ske via åbning af selvejende plejehjem og friplejehjem, så etableringen ikke påvirker den kommunale anlægsramme. Desuden ønsker forligsparterne, at driften af 4-5 nye kommunale plejehjem med geografisk spredning på tværs af kommunen sendes i udbud som selvejende plejehjem og/eller friplejehjem inden for de kommende år.

Seniorboliger og seniorbofællesskaber er boligformer, der imødekommer mange af de krav, ældre kan have til deres bolig. Forligsparterne ønsker, at Aarhus Kommune er ambitiøse i forhold til etableringen af seniorboliger. Derfor skal Teknik og Miljø og Sundhed og Omsorg udarbejde et oplæg til flere seniorboliger i forbindelse med byudvikling og lokalplanlægning med inddragelse af relevante interessenter. Det kan fx være ved at regulere størrelsen på

boligerne, seniorvenlige boligtypologier, sikring af fælles faciliteter mv., herunder undersøges et samarbejde med almene boligforeninger.

Fremtidens folkehuse

Der skal skabes gode fysiske rammer for mere lokalforankret velfærd for aarhusianerne gennem flere fællesskaber, foreninger, civilsamfund og frivillige. I dag er der 37 folkehuse i Aarhus. Forligsparterne ønsker en vurdering af hvilke folkehuse, der skal styrkes og udvikles yderligere. Vurderingen laves af Sundhed og Omsorg og styregruppen for folkehuse. Der skal her ses på, hvor meget og hvordan husene bruges i dag samt den økonomiske rentabilitet for husene. Forligsparterne er enige om, at antallet af folkehuse skal reduceres, og den nærmere gennemgang af husene kan betyde, at op mod 1/3 af folkehusene lukkes eller omdannes til andre aktiviteter og formål. For nogle lokaler kan frasalg eller udleje til andre formål også være en mulighed ligesom samlokation mellem folkehuse og biblioteker bør indtænkes.

Sundhed og Omsorg fremsender i samarbejde med Styregruppen for folkehusene en indstilling til byrådet om, at der ansøges NordeaFonden om 15 mio. kr. til at udvikle ca. 5 folkehusfyrtårne med hver sin profil. Egenfinansieringen på 15 mio. kr. findes ved 5 mio. kr. som driftsfinansieret anlæg ved samlokation mellem nogle folkehuse og biblioteker i samarbejde mellem Kultur og Borgerservice og Sundhed og Omsorg. Desuden findes 5 mio. kr. indenfor Sundhed og Omsorgs egen ramme ved salg af ældreboliger, og endeligt reserveres der 5 mio. kr. fra samlokaliseringsspuljen i 2025.

Pårørende og civilsamfund giver bedre omsorg

Pårørende og civilsamfund spiller en stadig større rolle i samskabelsen af omsorg, også blandt borgere, der modtager hjemmepleje. En tilsvarende indsats på voksen-handicap-området har vist, at kompetenceudvikling og skærpet fokus på pårørendesamarbejdet har haft en positiv effekt på samarbejdet. Forligsparterne bakker derfor op om, at Sundhed og Omsorg i løbet af 2024 afprøver en digital platform, Cura Dialog, til kommunikation med borgere, hvor pårørende får mulighed for at deltage med borgers samtykke. Indsatsen sammentænkes med Center for pårørendesamarbejde. Det etableres som en prøvehandling, hvor der i første omgang fokuseres på hjemmeplejen, og der afsættes 3,4 mio. kr., fordelt med 1,7 mio. kr. i henholdsvis 2024 og 2025. Det vurderes, om indsatsen kan udbredes til andre områder, herunder at styrke samarbejdet mellem pårørende og kommune, hvor ydelserne både leveres af Sundhed og Omsorg og Sociale Forhold og Beskæftigelse.

Reminiscens

Reminiscens – det, at have erindringer og minder - er for de fleste en naturlig og værdsat del af livet. For mennesker, som lever med demens, oplever mange, at nyere erindringer svækkes, mens erindringer fra tidligere i livet er mere robuste. Op mod 80% af beboerne på de

aarhusianske plejehjem har enten en demensdiagnose eller demenssymptomer. At vække erindringer via reminiscens kan styrke personens oplevelser af identitet og tilhørsforhold, stimulere til aktivitet og kommunikation og dermed styrke funktionsniveau og trivsel.

Forligsparterne er enige om at prioritere 750.000 kr. årligt til reminiscens, hvoraf de 500.000 kr. i 2024-2026 anvendes til demensinitiativ hos Teater Katapult. Det muliggør, at plejehjemmene i Aarhus fortsat tilbydes at komme på besøg i erindringslejligheden i Den Gamle By, samt at der udvikles en velfærdsteknologisk reminiscens-pakke, der ved hjælp af VR-teknologi kan skabe virtuelle miljøer af betydningsfulde steder.

Selvstyrende teams

Ved budgettet for 2023 blev der afsat midler til afprøvning af selvstyrende teams i hjemmeplejen med inspiration fra den hollandske Buurtzorg model. Tiltaget udgør et vigtigt fundament for forligsparternes ambitiøse ønske om at arbejde med mere frisættelse på ældreområdet generelt, til gavn for både beboere, pårørende og medarbejderne.

I samarbejde med praksis udvikles og afprøves en Aarhus model for selvstyrende teams i hjemmeplejen, hvordan graden af selvstyring og selvvisitering kan øges. Afprøvningen indebærer, at visitationen rykkes tættere på praksis, samt at graden af selvstyring i hjemmeplejeteamets små kontaktteams øges.

Afprøvningen er endnu i sin opstart, men erfaringerne tegner positivt, og forligsparterne ønsker at understøtte dette yderligere. For at opnå et mere solidt erfaringsgrundlag, som kan indgå i udviklingen af en Aarhus-model for selvstyrende teams, er forligsparterne enige om at afsætte midler til en trinvis opskalering af afprøvningen til yderligere 6 hjemmeplejeteams i 2024 og 2025. Opskaleringen vil i 2024-2025 beløbe sig til 500.000 kr. pr. team. Der afsættes derfor 3 mio. kr. i alt, fordelt med 1,5 mio. kr. i henholdsvis 2024 og 2025. De gode erfaringer kan ikke alene udbredes til den øvrige del af hjemmeplejen, men også indarbejdes i organiseringen på plejehjemmene og spille sammen med den aktuelle dagsorden vedr. frisættelse.

Nødkald

Ved at etablere en central enhed i Sundhed og Omsorg til besvarelse af nødkald vil borgerne opleve, at de udekørende medarbejdere i den kommunale hjemmepleje kan yde en bedre omsorg, være mere nærværende og levere en mere borgersikker indsats end ved den nuværende nødkaldsorganisering. De borgere, der benytter deres nødkald eller døgntelefonen, vil også opleve en forbedret kvalitet i besvarelsen. Dette vil give borgeren tryghed ved at vide, at den rette medarbejder vil komme hurtigst muligt. Samtidig vil organiseringen omkring nødkald være en aflastning for medarbejderne. Derfor vil forligsparterne afsætte 3 mio. kr. årligt fra velfærdspuljen til Sundhed og Omsorg til etablering af en central enhed for nødkald.

Sundhedsfonden

Ældreområdet er udfordret af bl.a. et stigende antal ældre. Det gælder særligt for de ældste ældre over 80 år, hvor antallet vokser med ca. 50% de næste 10 år, samt flere borgere med kroniske sygdomme og stigende efterspørgsel på sundhedsydelser. I Aarhus Kommune er der fokus på, at ældre bevarer deres funktionsevne i længere tid til gavn for den ældre. Derfor er der i budgetmodellerne indregnet effekterne af sund aldring i takt med, at borgerne lever længere, og fremtidens ældre har brug for mindre hjælp og støtte end de ældre i dag, hvorved de ældre får flere gode leveår uden behov for hjælp.

Det er vigtigt med en løbende vurdering af effekterne af sund aldring. Der kommer flere borgere med kroniske sygdomme, men samtidigt investeres betydeligt i indsatser og forebyggelse bl.a. via Sundhedsfonden på 105 mio. kr. Sund aldring skal ses i sammenhæng med andre budgettildelinger til området og den generelle udvikling i nøgletal og sociodemografi.

Der er enighed om, at effekterne af sund aldring skal belyses i løbet af 2025, så det kan indgå i stillingtagen til en eventuel videreførelse af bevillingen af fonden, som udløber efter 2026.

Velfærdsteknologiens Hus

Stigende og komplekse behov hos borgere kalder på udvikling af velfærdsteknologi og hjælpemidler med moderne faciliteter, bedre kapacitet, intensiveret fokus på bæredygtighed og én indgang for borger/pårørende.

Velfærdsteknologiens Hus skal være en regional og national spydspids for velfærdsteknologi i Danmark. Et nyt brohoved i Skejby-økosystemet med fælles kræfter til at løfte store udfordringer i samfundet. Velfærdsteknologiens Hus skal samle en række funktioner på tværs af Aarhus Kommune sammen med uddannelsesinstitutioner og forskning, virksomheder og producenter, regionen og Aarhus Universitets Hospital samt evt. andre kommuner og nationale aktører.

Hvis visionen skal realiseres, er der behov for ekstern støtte fra fonde og andre interessenter. Aarhus Kommune ønsker et ambitiøst projekt for Velfærdsteknologiens Hus, og derfor igangsættes et arbejde med at afsøge finansiering internt og eksternt forud for budget 2025. Det kan blandt andet ske gennem kapitalisering af eksisterende lejemål mv.

Sundhed og Omsorg anmodes om – i samarbejde med Aarhus Ejendomme og Borgmesterens Afdeling - at igangsætte følgende for at kunne realisere projektet:

- yderligere dialog med interne og eksterne samarbejdspartnere i retning af mere forpligtende tilsagn
- at afsøge konkrete bevillinger fra fonde og øvrige eksterne interessenter
- frigivelse af 3 mio. kr. til at modne projektet frem mod en projekteringsindstilling i byrådet
- der opstilles scenarier for Velfærdsteknologiens Hus iht. forventet ekstern finansiering

- der igangsættes en proces med at afdække finansieringsmuligheder for Aarhus Kommunes andel, herunder gennem omprioritering af andre projekter

Forligsparterne orienteres primo 2024 om status på projektet, og der forventes et samlet oplæg forud for budget 2025.

Offentligt-privat samarbejde – advisory board

Der afsættes 10 mio. kr. i 2024 til indsatser i samarbejde med det private erhvervsliv gennem et nyt advisory board på ældreområdet. Formålet er – med inddragelse af private aktører – at få nye perspektiver på driften på sundheds- og ældreområdet, nye innovative løsninger og inddragelse af frivillige. Pengene afsættes som en reserve, og Sundhed og Omsorg udarbejder en indstilling til byrådet om det nærmere indhold i advisory boardets arbejde.

Idræts- og Sundhedstårnet ved DGI-Huset

Byrådet har tidligere prioriteret midler til etablering af DGI's sundhedstårn. I forhold til det tidligere projektforslag fra 2019 er projektet nedskaleret fra 9 etager til 6 etager. Der er fjernet administrative lokaler og et besøgscenter, og fokus lægges på lokaler til fysisk aktivitet for foreninger og borgere. Anlægsbudgettet sænkes dermed fra 80 mio. kr. til 50,3 mio. kr., og anlægget forventes at kunne åbne i 2027. Forligsparterne er enige om at forhåndsreservere anlægstilskud på 5 mio. kr. i 2025. Sundhed og Omsorg skal med inddragelse af Kultur og Borgerservice og Aarhus Ejendomme lave en aftale med DGI-huset, som også omfatter det tidligere afsatte driftsbudget til sundhedsaktiviteter. Forhåndsreservationen og øvritilsagn gælder indtil ultimo 2026.

Udvidelse af Tandplejens målgruppe

Frem mod 2026 udvides den kommunale Tandplejens målgruppe til at omfatte de 18-21-årige, hvilket betyder en udvidelse med ca. 26.000 børn og unge eller ca. 40 %. Den kommunale tandpleje i Aarhus drives effektivt, og den nationale finansiering dækker ikke udgifterne til at fastholde det nuværende serviceniveau. Forligsparterne er enige om at afsætte anlægsmidler på 36,1 mio. kr. fordelt med 6,4 mio. kr. i 2024 og 29,7 mio. kr. i 2025 til opførelse af en storklinik inden for Ringgaden samt udvidelse med tre behandlingsrum i distrikt Nordvest ved, at Voksentandplejens aktiviteter flyttes. Finansieringen sker via reserven til udbygning af kapacitet på dagtilbudsområdet ud fra en forventning om et lavere udbygningsbehov end forudsat ved afsættelsen af reserven i investeringsplanen.

Herudover afsættes driftsmidler for 1,4 mio. kr. i 2024, 6,3 mio. kr. i 2025, 11,2 mio. kr. i 2026 og 10,6 mio. kr. i 2027 og frem til at dække merudgifterne ved udvidelsen af målgruppen. I disse beløb indgår finansiering via reduktioner i Tandplejen for 2,4 mio. kr. årligt fuldt indfaset ved at forlænge indkaldeintervallerne, øge digitaliseringen samt have færre forebyggelsestiltag på skoler. Af beløbet finansieres årligt 1,5 mio. kr. via reserven til socialtandplejen, mens det resterende beløb finansieres af råderummet i det samlede budget. Fra 2027

og frem er finansieringen via råderummet på 9,1 mio. kr. årligt. Fra 2026 og frem overføres 1,2 mio. kr. årligt fra Børn og Unge til bygningsdrift i Aarhus Ejendomme. Budgetmodellen for tandplejen tilpasses til den udvidede målgruppe. Efter 2026 følges op på, om de forudsatte behandlingsbehov svarer til det reelle behandlingsbehov samt anvendelsen af private tandlæger.

Gode søvnvaner

Gode søvnvaner har stor betydning for børn og unges liv. Forældrene har ansvaret for deres børns hverdag og søvnvaner, men det er almindelig viden, at døgnrytmen for de unge ændrer sig. Forligsparterne ønsker, at der arbejdes med denne problemstilling i samarbejde med Børne- og ungebyrådet, og at der som led heri igangsættes et forsøgsprojekt med frivillig deltagelse fra skolerne om senere mødetid i udskoling, indsatser på ungdomsuddannelserne i forhold til de unges søvnvaner – i samarbejde med relevante civilsamfundsaktører – og mere fokus på søvn i sundhedsplejens indsatser. Forligsparterne er enige om at afsætte 500.000 kr. i 2024.

Gode digitale vaner

Gode digitale vaner har også stor betydning for børn og unges trivsel. Forligsparterne er enige om at afsætte 500.000 kr. i 2024, som bl.a. kan bruges til implementering af undervisningsmaterialet ReloadMe, samt kompetenceudvikling af de fagprofessionelle i skoler, via kvalificering og opjustering i sundhedsplejen og ungdomsuddannelser. Formålet hermed er at styrke samarbejdet om de unges digitale liv på tværs af Sundhed og Omsorg, Børn og Unge, Sociale Forhold og Beskæftigelse, ungdomsuddannelser, de unge selv og relevante aktører med viden på området. Børne- og ungebyrådet inddrages i arbejdet.

Et sexet Aarhus

Der ses en stigning i antallet af unge aarhusianere, der får en kønssygdom. Flere oplever, at deres grænser overskrides i form af seksuelle kommentarer eller billeddeling uden samtykke. I Aarhus er der nedsat et ungeseksualråd bestående af en gruppe 15-28-årige unge, som skal spille en central rolle i at forme og udvikle ideer til, hvordan vi kan forbedre den seksuelle sundhed i Aarhus. Forligsparterne er enige om at støtte Danmarks første samlingssted for samtalen om krop, kultur, køn og seksualitet. Festivalen skal drives af foreninger og organisationer, der har viden og kompetencer inden for seksuel sundhed. Der afsættes 1,5 mio. kr. i 2024 til festivalen som Børn og Unge samt Sundhed og Omsorg udmønter i samarbejde med foreninger m.fl.

Julemad i folkehusene

Ensomme eller ældre borgere, der ikke har et stærkt netværk omkring sig i juletiden, skal have mulighed for et varmt måltid i fællesskab med andre. Forligsparterne er derfor enige

om, at der skal være cafetilbud juleaften samt 1. juledag. Sundhed og Omsorg anmodes om at afdække behovet for julemad i de enkelte områder. Forligsparterne er enige om, at tilbudet om julemad følger behovet, fx gennem tilmelding, og at det sker i samarbejde med øvrige civilsamfundsaktører i lokalområdet. Forslaget gennemføres indenfor Sundhed og Omsorgs økonomiske ramme. En åbning af en cafe i juledagene vil derfor betyde, at cafeen må lukke på andre dage i løbet af året.

Bedre udnyttelse af faciliteter til idræt og fritid

Aarhus Kommune har mange aktive foreninger, institutioner og borgere, som bruger byens svømmehaller, haller og boldbaner til sport, motion og andre aktive formål. Brugere skal have gode vilkår herfor, og det er derfor vigtigt at sikre bedst mulig anvendelse af svømmehaller, boldbaner, selvejende og kommunale haller særligt i tidsrummet 8-15. Nye former for elektroniske adgangs- og registreringssystemer giver mulighed for måling af kapacitets- og lokaleanvendelse uafhængig af bookinger. Derfor er forligsparterne enige om, at Aarhus Ejendomme i samarbejde med Kultur og Borgerservice, Børn og Unge og Borgmesterens Afdeling skal udarbejde en analyse af muligheder, potentialer og økonomi forbundet med at implementere et mere enkelt, transparent system for booking, overvågning og afregning af idrætsfaciliteter i Aarhus Kommune, som er anvendeligt for både institutioner, foreninger og borgerne. Udover kommunale og selvejende haller skal analysen afdække muligheden for at inkludere faciliteter i et samarbejde med fx uddannelsesinstitutioner, plejehjem og private faciliteter., der vil kunne indgå i kapaciteten. Med udgangspunkt i fokus på brugernes behov, skal der ske en brugerinddragelse af de forskellige typer af brugere. Ligeledes skal man se på erfaringer fra andre kommuner i forhold til hvordan man håndterer booking og udnyttelse af kommunale faciliteter. Ønsket er, at det samlet skal samlet føre til en bedre udnyttelse af faciliteterne samtidig med en lettere administration. Grundlaget for bookingsystemet forelægges forligskredsen i første halvdel af 2024.

Grundlaget for bookingsystemet forelægges forligskredsen i første halvdel af 2024.

KLIMA OG BÆREDYGTIGHED

Aarhus Byråd har siden 2008 forpligtet sig på et CO₂-neutralt Aarhus i 2030. Forligsparterne er enige om at fastholde målsætningen og sætte en fornyet retning for Aarhus Kommunes klimaindsats for at sikre, at de nødvendige CO₂-reduktioner frem mod 2030 kan realiseres. Derfor igangsættes følgende tre elementer: 1) en ny klimastrategi, 2) en grøn mobilitetsplan

og 3) en styrket klimækonomisk tilgang samt finansiering via en målretning af klimamidlerne.

Ny klimahandlingsplan - En stærkere vej til CO₂-neutralitet i 2030

De seneste fremskrivninger viser, at det går for langsomt med at reducere CO₂-udledningen i Aarhus, særligt områder som transport, energi og landbrug. Forligsparterne er enige om, at klimaarbejdet skal have fokus på de mest omkostningseffektive virkemidler. Det betyder, at der i forbindelse med vedtagelsen af nye klimastrategier og -handleplaner skal være et grundlæggende fokus på indsatser, der skaber størst mulig CO₂-reduktion for pengene.

En ny samlet klimastrategi for Aarhus Kommune 2025-2030 skal anvise kommunens vej til klimaneutralitet i 2030. Strategien skal derfor opstille kvantificerbare mål for Aarhus Kommune som både bysamfund og koncern samt delmål og reduktionsstier på de enkelte emissionsdomæner, herunder særligt transport, energi og landbrug. Som en del af klimastrategien og handlingsplaner skal afdækkes om reduktionsmål og -stier skal basere sig på en opgørelse af klimamålene ud fra treårige gennemsnit. Derudover skal der være fokus på det samlede klimaaftryk, som både kommunen som koncern og bysamfund sætter. Derfor skal der arbejdes for, at de forbrugsbaserede udledninger på områder som transport, føde- og drikkevareproduktion samt energiforsyning også inkluderes i strategien.

Teknik og Miljø får i samarbejde med Borgmesterens Afdeling til opgave at udarbejde den nye klimastrategi. Et udkast til en ny klimastrategi med tilhørende handlingsplan sendes i offentlig høring inden udgangen af første halvår 2024. I forlængelse heraf vil parterne i forbindelse med budgetlægningen for 2025 drøfte ambitionsniveau og fremtidige klimaindsatser. I investeringsplanen for 2024-2034 er der allerede afsat 25,5 mio. kr. årligt i 2025-2034 og 21,2 mio. kr. i 2035 til arbejdet med klimastrategi og klimaplan.

Ny grøn mobilitetsplan

Forligsparterne ønsker, at der skal findes hurtige og ambitiøse løsninger, der både sikrer håndtering af klimakrisen og et fortsat velfungerende mobilitetssystem i Aarhus med fokus på fremkommelighed såvel som bykvalitet for både borgere, pendlere og besøgende.

Den grønne mobilitetsplan skal samle en række indsatser, herunder mobilitetsstrategi, mobilitetsplan for midtbyen, cykelhandlingsplan, fodgængerstrategi, plan for citylogistik og tung transport mv., under en samlet strategisk ramme. Det er afgørende med en ambitiøs borgerinddragelse i udviklingen, derfor integreres ambitionerne om borgerinddragelse via en klimaborgersamling som en del af processen for den nye grønne mobilitetsplan.

Som en del af den grønne mobilitetsplan er forligsparterne enige om, at den skal bygge på anbefalingerne fra henholdsvis §17.4-udvalget om højklasset kollektiv trafik og §17.4-udvalget for klima og bæredygtighed om forceret omstilling af persontransport. §17.4-udvalget for klima og bæredygtighed om forceret omstilling af persontransport afholder en temadrøftelse og overleverer yderligere anbefalinger til Teknik og Miljø.

Mobilitetsplanen præsenteres for byrådet parallelt med klimastrategien og klimahandlingsplanen inden udgangen af første halvår 2024 og sendes herefter i høring. Opgaven med at udarbejde den grønne mobilitetsplan forankres i Teknik og Miljø med inddragelse af Borgmesterens Afdeling.

Grøn parkeringspolitik

I Budget 2023 besluttede forligsparterne, at Aarhus Kommunes parkeringstakster skulle justeres med 20 mio. kr. årligt for at mindske trængslen i kommunen. Forligsparterne er enige om at fortsætte arbejdet med at mindske trængsel og bidrage til en mere klimavenlig kommune ved at justere parkeringstaksterne yderligere med 25 mio. kr. årligt, så det samlede provenu øges med 45 mio. kr. fra 2024.

Taksterne for beboerparkering justeres til 2.500 kr. for første bil (svarende til 208 kr./md.) og 3.750 (50 % ekstrabetaling) fra anden og efterfølgende biler. Der opkræves fremover 500 kr. i beboerparkeringssafgift for nul-emissionsbiler. Der etableres 50 korttidspladser i midtbyen i samarbejde med det lokale erhvervsliv. Derudover oprettes der 10 p-pladser i aften- og nat-timerne til medarbejdere i den udekørende hjemmepleje på pladser, der i dagtimerne er reserveret til håndværker-parkering. Der indføres gratis parkering om søndagen og gratis parkering i p-huse i aftentimerne (grøn zone). Desuden reduceres timetaksterne i de kommunale p-huse med 2 kr. pr. time. De kommunale p-huse udstyres med automatisk nummerpladelæsning.

De resterende parkeringsindtægter findes ved at fjerne den gratis parkering i 2 timer på udvalgte strækninger/veje i gul zone. Med de fremlagte justeringer forventes der mindre søgetrafik og bedre muligheder for, at beboere kan finde parkering til deres biler, hvilket alt i alt forbedrer fremkommeligheden i Midtbyen og mindsker CO₂-udslippet. Finansieringen anvendes som en del af den grønne mobilitetsplan.

Ny klimaøkonomisk tilgang

Klimakrisens karakter gør det nødvendigt løbende at vurdere, om klimainsatsen giver de rigtige resultater. Klimahandlingsplanen skal derfor være agil, bygge på et styrket lærings- og analysegrundlag samt bestå af en række delhandlingsplaner, der via politiske forlig fastlægger reduktionsstierne for de store emissionsdomæner. På den måde sikres grundlaget for, at byrådet i takt med udviklingen løbende får mulighed for at foretage justeringer.

Samtidigt er det nødvendigt at få belyst de lovgivningsmæssige rammer, økonomiske omkostninger og afledte udledninger af konkrete indsatser – ikke mindst fordi der på mobilitetsområdet vil være behov for at foretage meget markante ændringer i de kommende år, hvis der skal opnås CO₂-neutralitet i 2030.

En forudsætning for at kunne levere en ny klimaøkonomisk tilgang med større fokus på effektiv CO₂-reduktion med mest effekt for pengene, er styrkede klimaøkonomiske kompetencer.

Organisering af klimaindsatsen skal styrkes gennem et styrket fokus på CO₂ de nye teknologier -budgetter, CO₂-beregninger af bl.a. klimatilpasning, budgetforslag/budgettet, CO₂-beregninger i byråds-indstillinger, skyggepriser, frozenpolicy-analyser og via interessevaretagelse i henhold til bl.a. regulering på klimaområdet mv. Forligsparterne er enige om at afsætte en pulje af klimamidlerne på 1 mio. kr. årligt, som skal sikre beregnings- og vidensgrundlaget for den nye tilgang, herunder understøtte afdelingerne med klimækonomiske beregninger, så det bl.a. sikres, at der ikke anvendes dyr ekstern konsulentbistand.

Målbretning af klimamidlerne

Klimarbejdet i Aarhus Kommune skal have større fokus på eksekvering, effekt og målrettede initiativer med henblik på mere effektiv CO₂-reduktion. Derfor er der behov for at målrette de eksisterende klimaindsatser, herunder via omprioritering af klimamidlerne ind i den nye klimastrategi og grønne mobilitetsplan samt ind i en ny klimækonomisk tilgang.

Der er i klimafonden udisponerede midler for knap 35 mio. Forligsparterne er enige om at afsætte 10,5 mio. kr. til finansiering af prioriterede strakshandlinger, herunder ny klimækonomisk tilgang, fremtidens grønne energi- og varmesystem, bygge- og anlægsområdet m.v. Derudover afsættes de resterende midler på en reserve til medfinansiering af den nye klimaplan, ny grøn mobilitetsplan m.v. Beslutningen medfører, at klimafonden ikke længere behandler nye ansøgninger, da midlerne anvendes andetsteds, mens aktive projekter fortsætter.

Der er gennemført en analyse af de eksisterende klimamidler i klimahandlingsplanen. Budgetanalysen har sandsynliggjort et økonomisk råderum i det eksisterende klimaarbejde, som kan omprioriteres til den nye klimatilgang på 29 mio. kr. Midlerne tilvejebringes via mindreforbrug i 2023 samt lukning af indsatser uden direkte CO₂-effekt i klimahandlingsplanen. For at opnå en effektiv økonomisk styring, herunder løbende omprioritering af ressourcer og optimering af indsatserne er forligsparterne enige om at samle og forenkle projekterne igangsat under klimahandlingsplanen i Teknik og Miljø, hvilket indebærer, at alle projekter i Aarhus Omstiller i Kultur og Borgerservice flyttes til Teknik og Miljø ved udgangen af 2023, og de projekter, som ikke har konkret målbar CO₂-effekt afsluttes ved årets udgang. De medarbejdere og kompetencer, der er knyttet til fortsættende projekter, overføres til Teknik og Miljø. For at sikre god økonomisk styring af midlerne vil det fortsat være muligt at flytte midler mellem indsatser inden for delprogrammerne.

Forligsparterne ønsker, at Borgmesterens Afdeling og Teknik og Miljø fremsender den endelige opgørelse af klimamidlerne til regnskabet for 2023 og fremsender forslag til fordeling af midlerne sammen med klimastrategien. Puljen forventes dermed at udgøre 50 mio. kr. efter forlods finansiering af beløb til fremtidens grønne energi- og varmesystem, klimavenligt byggeri og anlæg, ny klimækonomisk tilgang samt klimavenlig arbejdsplads.

Midlerne, som er udmøntet fra klimafonden i forbindelse med regnskabet for 2022 til udarbejdelse af klimahandleplaner for Børn og Unge, Sociale Forhold og Beskæftigelse samt Sundhed og Omsorg fastholdes. Forligsparterne forudsætter, at planerne som

udgangspunkt udarbejdes i henhold til den nye klimatilgang med maksimalt fokus på effektiv CO₂-reduktion, og at unødige administration bortfalder.

Fremtidens grønne energi- og varmesystem

Det østjyske energi- og varmesystem har mulighed for at skabe endnu mere grøn omstilling med mindre biomasse og mere el fra vedvarende energikilder. Teknik og Miljø planlægger sammen med Kredsløb at udarbejde en plan for fremtidens grønne fjernvarme for herigenem at udfase brugen af træpiller, når aftalen om varme fra Studstrupværket udløber ved udgangen af 2030.

Samtidig påbegyndes planlægning og myndighedsbehandling for Energipark Studstrup, Energipark Lisbjerg, og det skal fastlægges, hvilke krav der eventuelt skal stilles til kommende Power-to-X-anlæg i kommunen. Samtidigt hermed skal der sikres synergier til den nationale opgradering af elnettet.

Forligsparterne bakker op om etableringen af CO₂-fangst på Kredsløb Energipark Lisbjerg.

Forligsparterne er enige om at tilføre Teknik og Miljø 1 mio. kr. årligt fra 2024 til 2027 til at udarbejde en samlet plan for fremtidens grønne energisystem, hvilket finansieres via målretningen af klimamidlerne.

Klimatilpasning

Sommerens ekstreme vejrphenomener illustrerer, at det er nødvendigt at tilpasse os til de klimaforandringer der kommer rullende ind over os i takt med at temperaturen globalt stiger i de kommende år. Forligsparterne ønsker en samlet strategi for klimatilpasning der sammen med klimahandlingsplanen skaber grundlag for, at Aarhus Kommune kan investere i forhold til lokale klimaudfordringer og afsætter 2 mio. kr. i 2024 til at supplere og styrke den indsats, der allerede foregår på området, og som skal danne grundlag for opdateret vidensgrundlag for Kommuneplan 2025.

En klimatilpasningsstrategi vil skabe rammerne for Aarhusianske "klimakvarterer" samt effektiv prioritering af ressourcer, så Aarhus Kommune sammen med Aarhus Vand A/S og andre aktører kan løfte opgaven med klimatilpasning. Dette kan ske via planer for vandhåndtering i den eksisterende by, i nye byområder, ved at forsinke vandet i oplandet til byen og samtidigt skabe blågrønne områder samt sikre kystbeskyttelse og udvikling af kysten.

Klimavenligt byggeri og anlæg

Aarhus Kommune skal gå foran i forhold til at stille krav til kommunen og leverandører, så CO₂ indregnes i udbudsprocesser og leverandørvalg via skyggepriser i kommunens bygge- og anlægsopgaver. Forligsparterne ønsker desuden, at Teknik og Miljø og Borgmesterens Afdeling vender tilbage til byrådet med en indstilling om CO₂-afgifter ved overskridelser af kravene.

Forligsparterne ønsker, at Borgmesterens Afdeling og Teknik og Miljø i det videre arbejde mod Kommuneplan 2025 tager afsæt i, at arealanvendelsen skal sikre en klimamæssig og social bæredygtig byudvikling, herunder med sigte på at fastholde børnefamilierne i byen. For at dække ovenstående projekter samt fortsætte indsatsen under delprogram byggeri og anlæg, afsættes 500.000 kr. årligt, hvilket finansieres via målretningen af klimamidlerne.

Internationalt grønt samarbejde med byens virksomheder

De aarhusianske virksomheder er ambitiøse på den grønne omstilling, og flere virksomheder arbejder med klimaplaner med CO₂-reduktionsstier i overensstemmelse med Parisaftalens målsætninger. Forligsparterne ønsker, at Aarhus Kommune fortsat gennem klimapartnerskaber er med til at forme en grøn og bæredygtig vækst i Aarhus i virksomhederne.

Aarhus Kommune understøtter rammebetingelser for virksomhederne grønne omstilling, herunder som testområde for nye grønne løsninger og forretningsmodeller, der kan eksporteres. Aarhus er derfor en del af EU's bymission "100 byer", hvor læring og videndeling styrkes via arbejdet med at skabe gode rammer for virksomhedernes grønne omstilling.

Forligsparterne ønsker at fastholde og styrke arbejdet med internationalt samarbejde samt erhvervspartnerskaber og derfor videreføres projekterne med Klimaalliancen og 100-klimaneutrale smarte byer under den nye klimahandlingsplan.

Aarhus Kommune skal være en klimavenlig arbejdsplads

Aarhus kommune skal som arbejdsplads gå foran og inspirere til forandring igennem handlinger og med grønne indkøb, herunder fx klimaafgifter på kød og brug af genbrugsmøbler. Forligsparterne ønsker, at klimavenlig arbejdsplads, som er forankret i Borgmesterens Afdeling, øger ambitionsniveauet yderligere mod at blive en klimaneutral kommunal koncern i scope 1 og 2. Det kræver et målrettet fokus mod initiativer, der har en konkret CO₂-bundlinje, samt at de kommunale selskaber øger ambitionsniveauet. Forligsparterne ønsker derfor, at de eksisterende midler (3 mio.kr.) målrettes initiativer, der mest effektivt understøtter ovenstående formål, samt at der i 2024 afsættes 500.000 kr. til yderligere initiativer under klimavenlig arbejdsplads som en del af målretningen af klimamidlerne.

Kompenserende klimahandlinger

Klimaregnskabet for 2022 for Aarhus Kommune som koncern viste en samlet udledning på 58.574 tons CO₂. Udledningen lå dermed 13.200 tons over det bindende klimamål for året. En væsentlig årsag til at målet blev overskredet i 2022 var en stigning i anvendelsen af fossile brændsler i fjernvarmeforsyningen som følge af branden på Studstrupværket, energikrisen og høje elpriser. Disse årsager er af midlertidig karakter, og det forventes derfor, at udledningen vil falde i 2023.

Forligsparterne er enige om at igangsætte en række kompenserende handlinger, der skal sikre, at udledningerne kommer tilbage på sporet. Det er muligt at finde kompenserende

handlinger indenfor kommunens egen drift for 5.300 tons CO₂. Klimaregnskabet for Aarhus Kommunes concern dækker både CO₂-udledningen fra kommunens drift og fra kommunalt ejede selskaber. De kommunale selskaber forpligtes på at finde konkrete forslag til at korrigere for de resterende 7.900 tons som en del af selskabernes klimahandlingsplaner i 2024.

Genopretning af økonomien i den kollektive trafik

Kollektiv trafik er transport for alle, som hjælper på trængselsproblemer og medvirker til fredeliggørelse af bymidten. For fortsat at kunne udvikle den kollektive trafik er det vigtigt, at der sikres en økonomisk balance i sektoren. Byrådet har i flere omgange hævet den økonomiske ramme, samtidigt er der arbejdet på omkostningsreduktioner og forbedringer i fremkommeligheden for busserne.

Der er fortsat en ubalance i økonomien, og der er derfor arbejdet med forskellige effektiviseringstiltag. I forhold til Aarhus Letbane er der identificeret effektivisering i kraft af genforhandling/udbud af kontrakter på vedligehold af tog og infrastruktur samt effekten af, at ydelsen i annuitetslån ikke prisdrekskrives. En udbygning af ladestander på endestationer forventes at kunne mindske elbussernes tomkørsel.

Forligsparterne er med baggrund heri enige om at løfte den kollektive trafik med 15 mio. kr. i 2024 og frem. Løftet finansieres via omprioritering af midler fra Teknik og Miljø, Kultur og Borgerservice samt Borgmesterens Afdeling. Dermed er der et godt afsæt for at udarbejde en ny kollektiv trafikplan, som kan indgå i den kommende grønne mobilitetsplan.

For at sikre, at kollektiv trafik friholdes fra omprioriteringerne i Teknik og Miljø, er forligsparterne enige om at tilføre kollektiv trafik 6,7 mio. kr. årligt. Heraf findes 2,2 mio. kr. ved at genindføre stilladsafgiften, der blev afskaffet efter finanskrisen, og en forøgelse af indtægten fra reklameafgiften. Derudover findes 2,5 mio. kr. fra Aarhus Ejendomme. De resterende 2 mio. kr. finansieres af råderummet.

Forligsparterne er enige om at afsætte 5 mio. kr. i 2024, som anvendes til at sænke Kultur og Borgerservices andel af omprioriteringen til Østjyllands Brandvæsen og den kollektive trafik. Samtidig er der enighed om at revurdere den fremadrettede omprioritering i forbindelse med budget 2025, hvor den resterende del af finansieringen af udviklingsplanen for Østjyllands Brandvæsen skal drøftes.

Kørselsomfanget i Aarhus Letbane er gradvist steget siden ibrugtagningen i december 2017, og der er en langsigtet målsætning om at hæve passagertallet fra de nuværende 5,5 mio. passagerer om året til 8-10 mio. passagerer. For at opnå denne fremgang er der brug for investeringer i nye tog og dertil hørende depotfaciliteter. Investeringerne i nye tog skal planlægges i sammenhæng med en række andre langsigtede investeringer i mobilitet samt letbanens etape 2, hvilket skal drøftes i forbindelse med den grønne mobilitetsplan. Derfor igangsættes en analyse mellem Borgmesterens Afdeling og Teknik og Miljø for at afdække økonomi, passagergrundlag, kapacitet, sammenhæng og synergi til øvrige investeringer mv. forud for udarbejdelse af mobilitetsplanen.

Videoovervågning af letbanestationer

For at mindske hærværk på letbanestationer ønsker forligsparterne, at der indhentes erfaringer med videoovervågning på tre stationer, hvor Aarhus Letbane særligt oplever hærværk. Det forudsættes, at der fremadrettet kan indgås aftale med Region Midtjylland om at dele udgiften. Aarhus Kommunes udgift til etablering af videoovervågningen finansieres inden for den samlede ramme til Kollektiv Trafik, der forventes at få færre udgifter til hærværk på letbanestationerne fremover. Ordningen evalueres i 2026 med henblik på at vurdere, om videoovervågning skal udbredes til flere stationer.

Signalanlæg i Trige

Byudviklingen i Trige medfører i stigende grad udfordringer for en sikker trafikafvikling i krydset mellem Randersvej, Pannerupvej og Lergravvej. Der blev oprindeligt afsat midler til projektet i Anlægsprogram for trafikale Infrastruktur 2021-2024, men det har vist sig ikke at være tilstrækkeligt. Forligsparterne anmoder derfor Teknik og Miljø om at fremsende et anlægsforslag, som kan behandles politisk, når der skal ske en anlægsprioritering i forbindelse med Budget 2025-28.

Ekstra natbus

Forligsparterne er enige om at etablere en ekstra natbus på linje 45 svarende til en årlig udgift på 75.000 kr. Udgiften finansieres indenfor Teknik og Miljø's ramme.

Udviklingsplan for Østjyllands Brandvæsen

Østjyllands Brandvæsen har i dialog med Aarhus Kommune og de øvrige ejer-kommuner udarbejdet en udviklingsplan, som sikrer en langsigtet planlægning af den nødvendige kapacitet i beredskabet. På kort sigt (2024-2025) indeholder planen en opgradering, så der bliver 6 brandfolk på døgnvagt på alle tre brandstationer i Aarhus samt en række løft af de fælles funktioner, som dækker alle fire kommuner, herunder forebyggelsesindsats, vagtcentral, analytisk og ledelsesmæssig kapacitet, beredskaber i forhold til klima, terror og indkvartering og forplejning.

Med afsæt i planen er forligsparterne enige om at løfte Østjyllands Brandvæsen med 14 mio. kr. i 2024 faldende til 9 mio. kr. i 2025 og frem, så den første fase i udviklingsplanen kan gennemføres. Teknik og Miljø bemyndiges til at godkende de nødvendige ændringer i driftsfordelingsnøglen, så den modsvarer løftet af det fælles beredskab og de kommune-specifikke løft. Samtidigt gives der bemyndigelse til, at Østjyllands Brandvæsen kan indgå leasingaftaler via kommunekredit på op til 17,4 mio. kr., hvoraf de 10,9 mio. kr. er til bygninger, som medfører en deponeringsforpligtelse for Aarhus Kommune på 8,7 mio. kr.

Der er med afsæt i udviklingsplanen ikke taget stilling til fase 2 og 3, som medfører behov for et betydeligt budgetløft. De næste faser vil skulle drøftes politisk i 2024. Den anvendte finansieringsmodel for fase 1 videreføres ikke hertil, og der skal derfor i forbindelse med

drøftelser af fase 2 og 3 udarbejdes et nyt forslag til finansiering. Udviklingsplanen skal være på plads inden den risikobaserede dimensionering for perioden 2026 – 2029 skal godkendes i de fire kommunalbestyrelser i 2025.

Grundvandssikring og jordfond

Udpegningen af blågrønne parker skal sikre den fremtidige grundvandsforsyning ved at beskytte sårbare områder og sikre den fortsatte grundvandsdannelse. Samtidig skal udpegningen bidrage til realisering af allerede identificerede områder, hvor der er potentiale for at skabe ny og mere sammenhængende natur og skov, bynære friluftsmuligheder m.v.

Udpegningen af blågrønne parker afsluttes med vedtagelsen af Kommuneplan 2025. Herved er der grundlag for at sikre mest mulig synergi mellem grundvandshensyn og ønsket om mere natur, skov m.v. samtidig med, at der gives mulighed for inddragelse af borgere og øvrige relevante interessenter i arbejdet. Det forudsættes dog, at udpegningen bl.a. sikrer synergi til det forslag til udpegning af blågrønne parker, som Vandplanudvalget i Aarhus (VPU) og Aarhus Vand har indsendt som led i høringen af forslag til Planstrategi 2023. Udpegningen skal således i betydeligt omfang medtage arealer, hvor der er synergi mellem ubeskyttede sårbare grundvandsområder og de grundvandsdannede områder. Det forudsættes samtidig, at udpegningen respekterer eksisterende byudviklingsinteresser og herunder således, at der ikke skabes konflikt med kommunalt ejede perspektivarealer.

Udgangspunktet er, at der med realiseringen af de blågrønne parker skal ske en omdannelse af ca. 4000 ha landbrugsjord til ny natur, skov eller anden form for grundvandsbeskyttende anvendelse og hvor der samtidig sikres en høj grad af biodiversitet. Herudover skal udpegningen omfatte eksisterende skov og naturområder, så der med udpegning og efterfølgende realisering skabes 6-8 større sammenhængende parker, der i alt omfatter ca. 8000 ha. Udpegningen skal samtidig sigte mod, at der sker en fordeling af de blågrønne parker, så der etableres ny natur, skov m.v. i både den sydlige, vestlige og nordlige del af kommunen i tilknytning til de eksisterende bysamfund, så etableringen sikrer aarhusianerne adgang til natur og rekreative områder i nærheden af, hvor de bor. De blågrønne parker vil blive placeret forskellige steder i kommunen og således skabe muligheder for øget skovrejsning, biodiversitet og rekreative arealer i tilknytning til adskillige bysamfund. I den sydlige del af kommunen omfatter det f.eks. Solbjerg, Beder, Malling, Mårslet, og Tranbjerg. I den vestlige del bl.a. Stavtrup, Harlev, Hasselager og Tilst og i den nordlige del bl.a. Lisbjerg og i retning af Elev og Lystrup.

Havsamarbejdet om Aarhusbugten

Bedre miljø og natur i Kattegat kræver bredt forankrede indsatser. Derfor har Aarhus sammen med seks andre østjyske kommuner igangsat et samarbejde, der skal øge biodiversiteten og naturens tilstand i Kattegat og Aarhusbugten.

I budgetforlig 2023 blev der afsat 10 mio. kr. til udarbejdelse af en genopretningsplan for Aarhusbugten, en undersøgelse af eventuelle udfordringer med gammel ammunition i havet,

og igangsættelse af tiltag til visse forbedringer af plante- og dyrelivet. Forligsparterne ønsker, at Teknik og Miljø fremskynder arbejdet med udmøntningen.

Herudover ønsker forligsparterne, at Teknik og Miljø påbegynder planlægning af initiativer til genopretning af stenrev på Mejl Flak, Norsminde Flak og Ryes Flak, udvikling af muslinge-banker i Kalø Vig, stenrev i Begtrup Vig samt et snorkelrev ved Den Permanente. Der udarbejdes forud for budget 2025 et oplæg af Teknik og Miljø i samarbejde med Borgmesterens Afdeling, der bl.a. anviser forslag til finansiering, heraf via en afsøgning af muligheder for statslig og ekstern finansiering.

Byparker og byrum

Gode byrum har stor betydning for, hvordan aarhusianerne oplever byens kvalitet. Det er rummene mellem bygningerne, der skaber rammerne for byens liv, og som kan fungere som grønne åndehuller for aarhusianerne. Erfaringer fra andre byer viser, at et strategisk fokus på at løfte byens rum, løfter oplevelsen af et helt kvarters kvalitet og hæver livskvaliteten for byens borgere. Med afsæt heri ønsker forligsparterne, at Teknik og Miljø udarbejder en strategisk investeringsplan for byrummene, der strækker sig fra 2024 til 2034, forud for forhandlingerne om budgettet for 2025.

Samtidigt ønsker forligsparterne at igangsætte arbejdet med omdannelsen af byrum med det samme. Forligsparterne er derfor enige om at afsætte 12,5mio. kr. årligt i 2024-2027 til omdannelsen af byrum både tæt på Aarhus midtby og i kommunens oplandsbyer ved at igangsætte projekter på Store Torv og Bispetorv, Fredens Torv, Vesterbro Torv samt i Hjortshøj og Harlev. Finansieringen tilvejebringes som en del af den grønne mobilitetsplan. Omdannelse af Rundhøj finansieres af KB-bevilling, og der er igangsat et arbejde med at realisere projektet i Lystrup, der indebærer ekstern finansiering.

Store Torv og *Bispetorv* er midtbyens hjerte med markant betydning, som vigtig markør for byens historie, kulturliv, handelsliv, men med større mulighed for at samle byens fællesskaber og fælles fortællinger. Mange aarhusianere forelskede sig i det nye byrum på *Fredens Torv*, der blev grønt og gav mulighed for at nyde byen i et lille åndehul. *Hjortshøj station* har et unikt potentiale til at blive et sted med liv og aktiviteter og et eksempelprojekt for et mobilitetsknudepunkt og grøn mobilitet. *Harlev* mangler et mødested. Et sted med liv, bevægelse, leg og oplevelser. Et sted, hvor byens borgere samles på tværs af alder, klasser og livssituationer, og som understøtter sundhed, mangfoldighed, klima og fællesskab. *Lystrup* har behov for et samlingspunkt og mødested, som kan være faciliterende for det stærke foreningsliv, forstærke sammenhængskraften på tværs af byen og inspirere til aktiviteter i de grønne byrum. En forskønnelse af *Vesterbro Torv* kan skabe en grøn rygrad, der ændrer gaderne med træer, klimatilpasning og bedre forhold for gående og cyklister. *Rundhøj Torv* ligger tæt på både handelsliv, skole og beboelse og har potentiale til at blive et grønt samlingspunkt til gavn for det lokale byliv.

Kunst og kultur i byens rum

Aarhus er en dejlig by, som til tider bobler af liv. Med kunst og kultur kan udendørs mødesteder og oplevelser skabes året rundt. Med lyskunst som "lys på Aarhus", vægmalerier, skulpturer, midlertidige lydinstallationer, teater, musik eller happenings kan der skabes midlertidige oplevelser, som gør Aarhus et besøg værd året rundt. Børn og Unge byrådet har sat fokus på betydningen af at have kunst og kultur i byens rum, når man som ung bruger og opholder sig i byens rum. Byrummene kan samtidigt bruges til at skabe interessante rammer for formidlingen af vores fælles historie og byidentitet. Forligsparterne afsætter en pulje på 2,5 mio. kr. årligt i 2024-2025 som en del af indsatsen med byparker og byrum, som udmøntes på baggrund af et oplæg fra Teknik og Miljø i samarbejde med Kultur og Borgerservice. Herudover er forligsparterne enige om, at der skal afsøges muligheder for fondsfinansiering.

Bro mellem Dokk1 og Balticagade

I forbindelse med Ocean Race har der været gode erfaringer med en midlertidig bro mellem Dokk1 og Balticagade på Mellemarmen. Den midlertidige bro fungerede godt som bindeled mellem de bynære havnearealer og Sydhavnen. Det er forventningen, at en permanent bro vil kunne bidrage til mere liv og flere aktivitetsmuligheder i et centralt område af byen, som ellers ikke er så tilgængeligt for borgere og turister. Forligsparterne anmoder Teknik og Miljø om at udarbejde en indstilling til byrådet om mulighederne for en permanent broforbindelse for gående og cyklister samt at afsøge mulighederne for ekstern finansiering heraf.

En ren og grøn by

For at byparker og grønne byrum kan skabe gode rammer for byens liv for aarhusianerne, er det vigtigt, at de fremstår indbydende. Det er en omfangsrig opgave at sikre kvalitet og skønhed i parker og grønne byrum, og omfanget af opgaven stiger, når der etableres nye parker og grønne byrum. Derfor er forligsparterne enige om, at det skal undersøges, hvordan man kan etablere en budgetmodel for grønt vedligehold. Teknik og Miljø har med årets Lov- og Cirkulæreprogram fået 1,9 mio. kr. årligt til en indsats mod oprydning af cigaretskodder, der vil understøtte en ren og grøn by. Teknik og Miljø skal forud for budgetforhandlingerne for 2025 udarbejde et oplæg til, hvordan en budgetmodel for grønt vedligehold kan etableres. Modellen skal indeholde mulighed for at differentiere i serviceniveau mellem kommunens parker.

Samling af ejendomsområdet

Byrådet har godkendt etableringen af Aarhus Ejendomme, hvor de nuværende bygningsafdelinger, ejerskab til bygninger med tilhørende budgetter (drift og anlæg) samt tekniske servicemedarbejdere samles organisatorisk. Samlingen realiserer de af byrådet forudsatte effektiviseringer stigende til 100 mio. kr. årligt fra 2027 og frem. De bevillingsmæssige ændringer af samlingen indarbejdes i det endelige budget for 2024.

ØKONOMI OG FINANSIERING

Grundsalg

Teknik og Miljø og Borgmesterens Afdeling konstaterer, at man ikke kan opfylde det gældende indtægtskrav vedrørende grundsalg. Generelle rentestigninger i samfundet, høj inflation, stigende priser på byggematerialer samt generel usikkerhed medfører, at der sælges mindre end forudsat og til lavere priser end tidligere. Ud over disse eksterne forhold påvirker Aarhus Kommunes interne beslutninger og prioriteringer grundsølget. Det drejer sig bl.a. om begrænsninger i krav om befæstelse af arealer, reservation af arealer til "det grønne" og biodiversiteten, skærpet praksis vedrørende byudvikling indenfor 300 meter zonen i forbindelse med vandboringer, skærpede krav i forhold til parkering, i form af mindre overfladeparkering til fordel for mere parkering i konstruktioner og kældre.

Forligsparterne tager disse forhold til efterretning og nedsætter derfor indtægtskravet vedrørende grundsalg med 70 mio. kr. til 230 mio. kr. årligt fra 2024 og frem. Budgetterne til byggemodning samt jordkøb nedjusteres relativt tilsvarende. Herefter vil nettoprovenuet fra grundsølgsområdet årligt være 39,5 mio. kr. lavere. Det lavere nettoprovenu finansieres ved at nedskrive forbrugsmuligheden på byudviklingskontoen tilsvarende. Dermed vil økonomien være neutral for kommunen, og råderummet i budgetlægningen påvirkes ikke. Fra byudviklingskontoen vil der umiddelbart være finansiering til de tiltag, der i investeringsplan 2024-2034.

Teknik og Miljø vil i forbindelse med udbud og grundsalg påse, at nettoprovenuerne herfra i videst muligt omfang sikres. For at kunne realiserede de budgetterede grundsølgsindtægter kræves det, at al jord i kommunens grundsølgsportefølje kan udbydes til salg og sælges. I det omfang beslutninger medfører, at der af forskellige årsager tages jord ud af grundsølgsporteføljen eller den tilbageværende grundsølgsportefølje ikke kan udnyttes i samme omfang som tidligere, bør det på samme tid anvises, hvordan den deraf manglende grundsølgsindtægt skal finansieres.

Anlægsstyring

For ikke at overskride den sanktionsbelagte anlægsramme, og for at få en mere realistisk periodisering af anlægsudgifterne har magistratsafdelingerne i løbet af foråret gennemgået alle budgetlagte anlægsudgifter. Dette arbejde har resulteret i, at bruttoanlægsbudgettet sænkes med ca. 1 mia. kr. i 2024 til ca. 1,4 mia. kr., og at der udskydes anlæg for ca. 2,2 mia. til efter budgetperioden. Da der er tale om forskydninger ændres måltallet for den finansielle egenkapital tilsvarende, hvorfor ændringerne ikke påvirker det økonomiske råderum. Projekter, der flyttes udenfor perioden, vil fortsat være knyttet til afdelingerne og ikke ændre

bevillingsmæssig status. Der udestår dog behov for at bringe permanent balance mellem anlægsudgifter og anlægsrammer, hvorfor forligsparterne ønsker, at Borgmesterens Afdeling i samarbejde med magistratsafdelingerne skal fremlægge bud på, hvorledes permanent balance kan opnås i forbindelse med revideringen af den økonomiske politik i foråret 2024.

Anlægsudgifter i 2025

I budgettet for både 2023 og 2024 er der udskudt store anlægsudgifter fra budgetåret og -perioden uden for budgetperioden som følge af anlægsrammen, og der er derfor store forud-disponerede anlægsmidler i den 11-årige investeringsplans sidste år - 2028-2034. De mange udskydelser af store beløb gør det vanskeligt for byrådet at have overblik over det samlede anlægsbudget. Derfor ønsker forligsparterne, at der i forbindelse med budget 2025 foreligger et grundlag for en prioritering af de samlede anlægsinvesteringer. Borgmesterens Afdeling skal tilrettelægge en proces herfor, som forelægges forligskredsen bag anlægsinvesteringsplanen.

Selvbudgettering

På baggrund af opdaterede skatteskøn beslutter byrådet at vælge selvbudgettering til bud-gettering af indkomstskat og generelle tilskud. Der er på nuværende tidspunkt en beregnet gevinst herved på 397 mio. kr., som dog først er endeligt opgjort i maj 2026. Flere parametre har betydning for det endelige resultat, herunder konjunktur- og befolkningsudviklingen mellem 2021 og 2024. Usikkerheden knytter sig i højere grad til udviklingen i konjunkturerne på landsplan end til udviklingen i befolkningen og konjunkturerne lokalt i Aarhus Kommune og er derfor særlig svær at forudsige.

På baggrund af denne usikkerhed er forligsparterne enige om, at alle midler reserveres på en reserve, som vil blive endeligt fordelt og udmøntet af forligsparterne bag budget 2024-2027 i maj 2025. Forligsparterne er enige om, at gevinsten – hvis den realiseres - skal prioriteres til følgende formål:

- Reservation til to spor på kommende togstrækning til Silkeborg - 50 mio. kr.
- Reservation til grøn mobilitet, kollektiv trafik og cykelstier m.v. - 50 mio. kr.
- Reservation til velfærd, herunder 1) udvikling af pædagogiske læringsmiljøer i dagtilbud og skoler, 2) tidlig forebyggelse og styrkede indsatser i forhold til samarbejde med familier, hvor børn og unge har behov for ekstra støtte, 3) praksisnær kompetenceløft af medarbejdere i dagtilbud og skoler, så de har større kendskab til specialpædagogik og inkluderende pædagogiske miljøer samt 4) kompetenceudvikling på det sociale område, der bidrager til, at flere kan komme i uddannelse eller beskæftigelse - 50 mio. kr.
- Reservation til velfærdsteknologi og Velfærdsteknologiens Hus - 25 mio. kr.
- Reservation til jordfond - 25 mio. kr.
- Ramme til risikoafdækning - 197 mio. kr. (Hvis midlerne realiseres, prioriteres disse også af forligskredsen bag budget 2024-2027)

Administrative besparelser

I økonomiaftalen for 2024 er kommunerne blevet pålagt mærkbare administrative besparelser frem imod 2030. Forligsparterne er på denne baggrund enige om at påtage sig ansvaret og imødekomme regeringens krav om at gennemføre besparelser på det administrative område svarende til 50 mio. kr. i 2024 stigende til 100 mio. kr. i 2027 og forventeligt stigende til 150 mio. kr. i 2030. For at afbøde konsekvenserne af besparelserne er der igangsat et arbejde med at fjerne, reducere og effektivisere administrative opgaver ud fra 12 temaer. Forligsparterne bakker op om det fortsatte arbejde frem mod budget 2025, hvor yderligere snering i administrative opgaver vil blive foretaget. Desuden ser forligsparterne frem til at få hjælp til at gennemføre de administrative besparelser via det flerårige samarbejdsprogram mellem KL og regeringen, som har til formål at understøtte kommunernes arbejde med at udvikle velfærdsområderne inden for de økonomiske rammer og styrke det lokalpolitiske råderum.

Udmøntningen af omprioriteringer og residual for administrative besparelser gennemføres i magistratsafdelingerne, og forligskredsen orienteres.

Sideløbende hermed er der behov for at sikre, at udgifterne til administration ikke stiger ad andre veje. Forligsparterne ønsker derfor, at Borgmesterens Afdeling i samarbejde med magistratsafdelingerne igangsætter et arbejde med at sikre korrekt og ensartet konteringspraksis på det administrative område som udgangspunkt for et retvisende sammenligningsgrundlag for administrative udgifter.

Service- og anlægsramme

Kommunerne er underlagt en ramme for serviceudgifter, hvor en overskridelse af rammen i enten budgettet eller regnskabet kan medføre, at kommunen pålægges en økonomisk sanktion. For at overholde servicerammen i 2024 kan det blive nødvendigt at lægge en begrænsning på forbrug af midler, der er sparet op i tidligere år. Forbrugsmuligheden vil blive fordelt forholdsmæssigt efter andel af de decentrale rammer. Forbruget af serviceudgifter vil blive fulgt tæt. Hvis det efter 1. kvartal skønnes, at der er udsigt til en overskridelse af rammen, vil der blive indført en mekanisme til sikring af det decentrale ansvar for overholdelse af egen andel af rammen. Kommunerne er også underlagt en samlet ramme for de samlede brutto-anlægsudgifter i kommunerne under et. For at Aarhus Kommune bidrager til overholdelse af anlægsrammen, kan det blive nødvendigt inden den endelige budgetvedtagelse at indlægge en negativ reserve, som efterfølgende kan udmøntes, hvis der viser sig behov herfor.

Finansiering og bevillinger

Udover råderummet i Magistratens budgetforslag samt de konkret anførte finansieringskilder under de enkelte initiativer indgår følgende elementer som generel finansiering af budgetaftalen:

- Nulstilling af VEU-reserve

- Anvendelse af uforbrugte midler til udsatteplejehjem
- Opdateret indtægtsgrundlag som følge af nye skatteskøn
- Nulstilling af gældsafvikling i 2027
- Midler fra efterregulering af aktivitetsbestemt medfinansiering i 2024 (vedrørende 2022) og 2025 (vedrørende 2023)

De bevilgede midler til velfærdsområderne er inklusive effekt af budgetmodeller.

DELTAGELSE I BUDGETAFTALEN

Nedenstående forligsparter er enige om, at deltagelse i budgetaftalen forpligter, og at forligsparterne i fællesskab tager ansvar for hele aftalen, herunder omprioriteringer og udmøntningen heraf. Dette indebærer, at hvis en part undtagelsesvist ønsker en ændring til budgetforliget, skal der være enighed herom i forligskredsen, inden der fremsættes forslag herom. Ændringer til budgetaftalen forudsættes at være fuldt finansierede og kræver enstemmighed mellem forligsparterne. Deltagelse i budgetaftalen indebærer, at forligsparterne stemmer imod øvrige politiske ændringsforslag til budgettet, medmindre der er enighed om andet i forligskredsen.

[underskrifter]